

SĂRBĂTORIREA ZILEI
DE HAMİȘA ASAR BIȘVAT

Duminică, 15 ianuarie a.c. a avut loc, la Templul Coral din București, sărbătorirea zilei de Hamișa Asar Bișvat, Anul Nou al Pomilor.

Au participat dl. acad. Nicolae Cajal, președintele F.C.E.R. conducătorii ai F.C.E.R. și C.E.B. reprezentanți de seamă ai vieții culturale românești, membri ai obștei bucureștene, ziariști, un numeros public.

Au luat parte membri ai corpului diplomatic acreditat la București.

După ruga de mulțumire adresată Divinității pentru că ne-a dăruit posibilitatea de a ne bucura din nou de celebrarea Anului Nou al Pomilor, intonată de prim-cantorul

Continuare în pag. 5

■ Festivitatea de la Templul Coral din București

ORIBIL ATENTAT
TERORIST ÎN ISRAEL

TELEGRAMĂ

CĂTRE GUVERNUL STATULUI ISRAEL

Consternați, îndurerați și indignați de noul atentat criminal săvârșit la Netanya la 22 ianuarie 1995 de elemente ostile păcii și bunei conviețuirii, căruia i-au căzut victime morți și răniți - mulți oameni nevinovați, în special tineri, vă rugăm să primiți sincere condoleanțe și să transmiteți familiilor îndoliate compasiunea noastră.

Populația evreiască din România urmărește cu viu interes lupta curajoasă ce o duceți pentru statornicirea păcii în zonă și înțelege eforturile dramatice ce le faceți pentru a depăși momentul de criză. În același timp, condamnă actele criminale ale celor care recurg la atentate abominabile pentru a crea panică și a descuraja procesul de pace.

Vă asigurăm de stima și prețuirea noastră.

Acad. prof. dr. NICOLAE CAJAL

Președintele

Federației Comunităților Evreiești din România

„ORIBIL ACT DE VIOLENȚĂ TERORISTĂ” ...Așa a caracterizat președintele Statelor Unite ale Americii, Bill Clinton, dublul atentat criminal antisraelian, soldat cu 19 morți și 65 de răniți, revendicat de mișcarea integristă palestiniană „Jihadul islamic”, la 22 ianuarie a.c.

La numai câteva luni de la explozia produsă într-un autobuz din Tel-Aviv, în care și-au pierdut viața 22 de israelieni, opinia publică internațională a fost din nou zguduită de sălbăticia, de fanatismul acestei recidive teroriste, comisă, acum, în Netanya, la nord de Tel-Aviv. Această atitudine de condamnare se regăsește și în declarația Ministerului român de Externe.

Pentru obștea noastră, pentru toți evreii din Israel și din Diaspora, noul atac terorist reprezintă mai mult decât o știre difuzată de agențiile de presă din întreaga lume. Se vorbește din ce în ce mai mult de drepturile omului, dar asistăm la din ce în ce mai dese izbucniri de ură, xenofobie, intoleranță și războaie interetnice în diferite puncte de pe glob. Mereu eforturile de pace ale Statului Israel sunt contracaratate de dușmanii păcii. Atentatul de la Buenos Aires (în care și-au pierdut viața 95 de persoane și 250 au fost rănite, printre ele aflându-se, deopotrivă, evrei și neevrei), detonarea unui

Continuare în pag. 5

Cuvântarea domnului
acad. prof. dr. NICOLAE CAJAL

Excelențe,
Doamnelor și domnilor,

Cu bucuria de a vă întâlni pentru prima oară în acest an calendaristic, vă rog să-mi permiteți să vă adresez, odată cu cele mai din inimă urări de foarte bine, câteva cuvinte - nedogmatice - cu privire la semnificația unei sărbători a naturii, Hamișa Asar Bișvat.

După cum se știe - în talmăcire, a 15-a zi a lunii Șvat -, aceasta nu este o sărbătoare pur religioasă, cum ar crede unii, după cum nici Hanuca și nici Purimul nu sunt sărbători pur religioase. Dacă de Hanuca sărbătorim victoria luminii asupra întinericului, a libertății asupra tiraniei - și am făcut-o recent - și dacă de Purim sărbătorim salvarea evreilor de la exterminarea planuită de Haman, deci dacă în aceste două sărbători e vorba de bucuria evreilor salvați din primejdii, în sărbătoarea de Hamișa Asar Bișvat - situată între cele două sărbători citate - este vorba de o sărbătoare a naturii. Este Anul Nou al Pomilor, o sărbătoare originală (ce nu este originală la evrei?), unică în felul ei, unică și în calendarul popoarelor pe care le cunoaștem.

Dacă de Roș Hașana, Anul Nou ebraic, evreii se roagă pentru un an bun și fericit, tradiția atât de bogată și colorată a poporului evreu afirmă că de Hamișa Asar Bișvat pomii se roagă pentru un an îmbelșugat

pentru un rod bogat care să-i bucure pe oameni. Și, evident, evreii susțin și ei această rugă a pomilor, plantând alți pomi, care să dea, la rândul lor, rod, îngrijind pomii existenți, cu dragostea cu care un medic de copii, un pediatru, îngrijește de micii pacienți pentru ca să-i vadă crescând sănătoși.

Tradiția spune că doi mari cărturari prieteni, din antichitatea iudaică, Hilel și Șamai, care au avut numeroase dispute, dar toate în stil academic, au propus pentru Anul Nou al Pomilor date diferite. Șamai a propus data de 1 Șvat, în timp ce Hilel a susținut că Anul Nou al Pomilor ar trebui sărbătorit la 15 Șvat, pentru că e mai aproape de primăvara din Pământul Făgăduinței. A fost adoptată propunerea blândului Hilel, nu doar pentru că el a fost iubit de cărturari, ca și de majoritatea oamenilor (și permiteți-mi să vă recomand și eu din nou blândetea, omenia), dar și pentru că propunerea era și logică: apropierea de primăvara țării, concomitent cu prinderea încă a unei părți a sezonului de ploii în regiune, constituiau condiții prielnice pentru sădare. Și așa, s-a instituit, în urmă cu două milenii, o sărbătoare sui generis, Anul Nou al Pomilor, Hamișa Asar Bișvat. Rețineți bine! În urmă cu peste două milenii. Dar nu doar atât. Să ne reamintim că Biblia, datată chiar în urmă cu peste

trei milenii - mai exact, 3 300 de ani -, pune plantarea pomilor alături de evenimentul major al venirii în Țara Făgăduinței. „Când veți veni în țară și veți planta”, spune Biblia (pe care o putem citi în orice limbă), iar în alt pasaj, tot Biblia interzice tăierea pomilor chiar în caz de război: chiar dacă asediezi o cetate dușmană, să nu tai pomii în jurul cetății asediate. Observați câtă omenie este într-o asemenea prescripție. Câtă grijă pentru natură și pentru oameni! Aș spune că este o prescripție ecologică avant la lettre. Deci Biblia i-a devansat pe ecologiști cu peste trei milenii. Și mi-aș permite să spun că tot Biblia a devansat și Organizația

Continuare în pag. 5

ÎN TIMPURI BIBLICE ȘI AZI

După ce poporul evreu, salvat din robia faraonică, a primit Decalogul la muntele Sinai și, apoi, minunatele legi sociale cuprinse în pericopa „Mișpatim”, pericopele „Truma” și „Tetave”, care urmează în ordinea lecturilor biblice și sunt citite, în acest an, în prima jumătate a lunii Adar I (1-15 februarie), prevăd măsurile care trebuie luate pentru construirea Căminului Alianței și confecționarea veșmintelor celor ce urmează a oficia în el ritualul corespunzător.

Ceea ce trebuie subliniat de la început este faptul că la baza întregii acțiuni din timpuri biblice stă voluntariatul. Prin danii făcute de fiecare evreu, trebuiau asigurate materialele necesare construcției și vestimentației oficanților de cult. Erau solicitate danii constând în aur, argint, cupru, lemn, diferite piei, ulei

fin pentru iluminat, pietre prețioase etc. Dar expresia biblică cu sensul de „ceea ce îl va lăsa inima să doneze” arată cu pregnanță caracterul strict benevol al întregii acțiuni, ceea ce vom regăsi și la construcția Tabernacolului și la confecționarea odorașelor și a veșmintelor necesare. Situația se repetă la construcția celui de-al doilea Templu, când, după cum se arată în Cartea Nehemia (7,71), conducătorii poporului și poporul însuși au adus danii în aur, argint, țesături și altele, pentru a grăbi construcția.

Cu privire la textul biblic, în care e vorba de aceste danii și în care figurează și expresia cu sensul de „ceea ce îl va lăsa inima să doneze”, este, cred, util să reluăm aici un înțelept comentariu făcut de regretatul Șef Rabin dr. Moses Rosen, care

spunea că și în zilele noastre, când rămășițele poporului evreu, salvate din Holocaust, reclădesc Țara Sfântă, reconstrucția cere și ea contribuția poporului. În timp ce evreii din S.U.A., Canada, Anglia, Franța și alte țări cu o economie de mult timp mai dezvoltată au avut posibilitatea de a oferi pentru reconstrucția Israelului aur, argint etc., în general, donații importante, evreii din România și din alte țări ale Europei răsăritene s-au oferit pe sine, inima, mintea și forța brațelor, au venit în număr mare, încă din secolul al XIX-lea, ca halutzim, înfruntând adversitatea naturii și alte greutăți de tot felul, au asanat mlaștini, au construit șosele și

H. RIEMER

Continuare în pag. 5

ÎN PAGINILE 7-10:

SUPLIMENT DEDICAT ÎMPLINIRII
A 50 DE ANI DE LA ELIBERAREA
AUSCHWITZ-ULUI

CRONICA UNEI GENERAȚII

În Israel a apărut volumul „Generația confruntărilor”, de Solo Har, (de fapt Solo Har-Herescu) în colecția „Izvoare” - Editura „Papirus”, Tel-Aviv, 1994.

Este al doilea din această serie în care autorul publică interviuri cu membri ai Aliaiei române, „oameni de autentică formație intelectuală și profesională, distinse personalități în viața universitară, în domeniul cercetării, artei, literaturii, publicității, activiști sociali...” (din „Cuvântul autorului”).

Primul volum cu asemenea profil cuprinde interviuri cu 72 de personalități, eșantioane de marcă ale numeroase și calitativ remarcabile Aliaiei române.

Este un mare merit al lui Solo Har, pentru care i se cuvine recunoștința noastră și a celor 400 000 de evrei care au venit din România și, stabilindu-se în Israel, continuă cu seriozitate și cu modestie munca lor creatoare de valori în patria milenară a poporului evreu, fără a uita de România, în care s-au format ca oameni de valoare și căreia îi poartă mereu recunoștință, se bucură de succesele ei și îi îngrijorează greutățile ce apar în calea progresului ei sau situațiile care îi umbresc prestigiul.

Cele două volume publicate de Solo Har-Herescu se constituie într-o cronică a unei generații care, fie că-i spune „de sacrificiu”, fie că o numește „a confruntărilor”, este, în orice caz, o generație a unor realizări frumoase, generație care a binemeritat și de la Israel și de la România.

Cu amabili permisiune a autorului, ne propunem să reproducem o parte din confesiunile cuprinse în „Spovedania” lui

LEON VOLOVICI

Născut la 10 august 1938, la Iași, studii liceale la Liceul Național „M. Sadoveanu” din Iași; licențiat al Facultății de Filologie a Universității „A.I. Cuza” din Iași - Secția Limba și literatură română; din 1964, devine cercetător de istorie literară al Universității „A.I. Cuza” din Iași; în 1975, obține titlul de doctor în filologie al Universității „A.I. Cuza” din Iași, prin susținerea tezei „Scriptorul. Apariția și evoluția lui în perioada de constituire a literaturii moderne române”; în 1981, este distins cu Premiul Academiei Române (împreună cu alți autori), pentru activitatea științifică de cercetare și redactare a „Dicționarului literaturii române de la origini până la 1900”; se stabilește în Israel în anul 1984; este lector și cercetător la Universitatea Ebraică din Ierusalim; a publicat: „Apariția scriitorului în cultura românească” (1977); „Dicționarul literaturii române de la origini până la 1900” (în colaborare, 1979); „D. Teodor, Sonete patriarhale. Scenarii portrete” (1981-82); „Ideologie naționalistă și antisemitism în viața intelectuală românească din anii '30” (1993), lucrare apărută în limba engleză la Londra, iar versiunea românească a apărut în Germania în revista „Dialog”; este membru al Asociației scriitorilor israelieni de limbă română.

Aș începe discuția cu următoarea întrebare: Cine a fost Leon Volovici la sosirea sa în Israel și cum se vede azi Leon Volovici?

Am o senzație ciudată pregătindu-mă să răspund la întrebările dumitale... Primul volum de interviuri, „Generația de sacrificiu”, l-am citit, cu un interes enorm, pe când mai eram la Iași.

Țin minte că mi-l împrumutase Norman Manea. Parcurgeam mărturiile unor scriitori și intelectuali din România stabiliți în Israel, le citeam cu un fel de emoție dureroasă, impresionat de puternica criză de adaptare la o nouă realitate și de șocul cultural care i-a marcat. Cei mai mulți dintre ei, e drept, și-au regăsit echilibrul, și-au plămădit o nouă identitate culturală, o nouă formulă sufletească, în care iudaismul, originea evrească au trecut pe primul plan.

Față de frământările lor aveam, totuși, citind confesiunile, o anume detașare: problema nu mă privește pe mine direct. Eu sunt istoric literar român (evreu, firește, dar asta rămâne într-o discretă paranteză), lucrez de mai mulți ani într-un institut de istorie literară, în relații excelente cu colegii mei, public studii și cărți despre literatura română, bine primite de recenzenti, am luat premiul Academiei, împreună cu colegii mei, pentru Dicționarul literaturii române la care am lucrat zece ani... iar acum, când mă pomenesec, datorită

dumitale, devenind și eu un „personaj” al Generației de sacrificiu”, am senzația că am pățit ca Alice în Țara Oglinzilor. Am pășit din curiozitate sau nebăgare de seamă prin oglinda fermecată și m-am trezit „dincolo”, în tărâmul ciudat al scriitorilor israelieni de limbă română, împărțind soarta lor. Doar că eu, spre deosebire de Alice, nu mai caut drumul înapoi, dar păstrez, foarte puternic, amintirea locului (și culturii) de unde am plecat.

Cum ajunge un istoric literar român - istoric israelian, preocupat aproape exclusiv de probleme intelectuale evreiești și de antisemitism?

Cu câțiva ani înaintea stabilirii mele în Israel în urmă cu vreo nouă ani, s-a petrecut cu mine - la început într-o formă confuză și parcă fără știrea mea, apoi tot mai conștient și mai intens -, un fel de reîntoarcere „laică” la iudaism „Reîntoarcere” e un fel de a spune, pentru că iudaismul meu nu crescuse pe nici un fel de educație evrească, cu excepția lecțiilor de limbă idish la școala primară, în primii ani de după război, când am și avut norocul unui profesor, Hahamu il chema, care abandonase repede un manual inșipid pentru a ne citi, neobosit și cu mare vervă, povestirile lui Șalom Alechem sau din „Băiatul Motl”. Ceea ce se cheamă, cu un termen foarte ambiguu, identitatea evrească (sau „iudeitatea”) am prins-o din aer, din atmosfera casei, o casă de evrei modești (și săraci) din Moldova, stabiliți de trei-patru generații în Iași. Părinții vorbeau între ei idish (și cu noi, dar alternând, tot mai frecvent, cu româna), țineau sărbătorile și aveau, mama mai cu seamă, o formă de religiozitate discretă, dar extrem de rezistentă la încercările de asimilare venite din partea instituțiilor evreiești, ateiste și integratoare, create de noul regim comunist, cu nu puțini evrei în prim-planul vieții politice evreiești. Se mai adăuga la ambianța evrească de familie un element de o importanță covârșitoare - teatrul evreiesc. Numai cine a trăit „sacralitatea” evenimentului - mersul la teatru era un adevărat ritual și o sărbătoare a familiei, a cartierului și a orașului - percepe însemnătatea teatrului evreiesc în viața evreilor din acele locuri în ultima sută de ani.

Toate acestea au devenit cu vremea, în cazul meu, un fel de prundiș care s-a depus pe fundul apei, nu uitat, nici ascuns, dar imobil, un sub-strat peste care s-au așezat decise straturile culturii românești (din păcate, nu într-una din perioadele ei faste). Am devenit, după studii alese de mine, și după un scurt stagiul de profesor într-un sat, un istoric al literaturii române. Abia ceva mai târziu, ca să revin la „reîntoarcerea” amintită, mi-am dat seama că, de fapt, trec printr-o criză paradigmatică, prin care au trecut înaintea mea, mai

dramatic, mai chinuitor sau mai discret, un număr nu mic de intelectuali evrei din România, unii dintre ei ajungând la o notorietate reală în viața culturală din România sau în Occident. Mă gândesc, înaintea de toate, la Fundoianu, Sebastian, Aderca, Voronca - dar lista e destul de lungă. (Dicționarul neconvențional al lui Mirodan le va face tuturor dreptate).

Numai după un număr de ani, la Ierusalim, după lecturi ceva mai sistematice și lungi convorbiri cu noii mei prieteni (cu toții plecați mai de mult sau mai recent din România) - Aharon Appelfeld, Moshe Idel, Zvi Yavetz, cu scriitorii Norman Manea, Mirodan și Virgil Duda, cu Lucian Raicu la Paris, mai în urmă cu Michael Finkenthal, Sergiu Levin și Cornel Safirman - mi-am dat seama că toți acești intelectuali, scriitori și artiști evrei din România, de care începusem să mă ocup, regăsindu-mă deseori în dilemele lor, alcătuiau o categorie aparte, ca profil spiritual, și reprezentau o relație specifică cu identitatea evrească, un fel anume de a trăi această identitate și consecințele asumării ei. Ei se aseamănă în structura și evoluția lor din perspectiva evreiască, cu atâția intelectuali și creatori evrei din Europa, exaltați de acceptarea și recunoașterea valorii lor de către mediul majoritar sau consternați de respingere, discriminare, ingratitudine provocate de succesele valorii ale antisemitismului, până la tragica perspectivă a anihilării totale ivită spre sfârșitul anilor '30.

Am descoperit, apoi, „inefabile” trăsături comune în scrisul, în felul de a privi realitatea al unei splendide noi (și poate ultime) generații de scriitori evrei, care includea pe Norman Manea și Virgil Duda, pe Radu Cosașu și D. Solomon, pe criticul Lucian Raicu, pe Florin Mugur, Sonia Larian sau B. Elvin.

În anul premergător plecării din România am început să strâng însemnări, să transcriu documente despre valențe evreiești ale acestor intelectuali, să adun cărțile lor și să le expediez fratelui meu din Haifa, pe care nu-l mai văzusem de treizeci și patru de ani.

Cum te simți în Israel? Ți-ai găsit locul?

Dacă m-ai fi întrebat acum un an, ți-aș fi răspuns aproape bine. Acum, îți răspund

SOLO HAR

bine. Curajul liderilor politici actuali și decizia lor în a ajunge la un acord de pace cu palestinienii, făcând concesii dramatice nu din slăbiciune (niciodată Israelul nu a fost într-o situație strategică mai privilegiată ca acum), îmi dă un sentiment de mândrie că sunt cetățean al acestei țări. Mă simt bine într-o societate care alege asemenea cale, când curentul actual, în atâtea țări, e mai curând spre înfruntare sângeroasă și fanatism „etic”.

Dacă eu mi-am găsit locul?

Aș zice că da. Mă simt bine în atmosfera academică a Universității Ebraice și încerc, pe cât posibil, să-mi creez condițiile de a mă ocupa de temele „mele”.

Aș vrea să termin o carte despre intelectualii evrei din anii '30, mai am și alte proiecte.

Când am răgaz, colaborez la „Minimum”, revista lui Mirodan, de care mă leagă o eternă solidaritate și prețuire; colaborez din când în când la revistele din România și din străinătate.

Mi-am găsit, cred, un echilibru întorcându-mă la preocupările mele, dar și prin refacerea unei „rețele” de prieteni, aici, la Ierusalim și Tel-Aviv, sau, măcar prin corespondență și rare revederi, cu prieteni minunați din Iași, București și Cluj, din New York, München, Paris. Sau... cu prietena cea mai apropiată, Hanna, întâlnită la Varșovia acum exact 22 de ani, cu copiii noștri, pe care încerc să-i ajut, pentru școală, la analiza unui episod din Biblie sau a vreunei povestiri scrise de un autor israelian, prefăcându-mă că știu mai mult decât ei.

Comemorarea lui TRISTAN TZARA

Scriitorul francez de origine română TRISTAN TZARA, născut la Moinești la 16 aprilie 1896 și mort la Paris în seara de 24 decembrie 1963, este, fără îndoială, un nume foarte cunoscut în istoria literară și artistică a secolului nostru. Faimoasele sale versuri, „Cântul unui dădaist / care avea dăda de dor” etc. au fost din nou rostite la comemorarea poetului, cu prilejul împlinirii a 31 de ani de la moartea sa, în locurile sale de băstina, la Moinești, orașul în care autorul **Primelor Poeme** a petrecut o copilărie „aureolată de razele soarelui și misterele lumii”, și unde „valorile esențiale ale vieții au păstrat frăgezimea tineretului lumii”.

Prieteni de peste timp al poetului - cadre didactice și alți intelectuali, numeroși elevi moineșteni și basarabeni al Liceului teoretic „Spiru Haret”, animați de membrii Societății Cultural-Literare „Tristan Tzara” - au prezentat un program comemorativ cuprinzând texte de maturitate ale poetului, incluse în volumul **Omul aproximativ**, **Fața interioară**, **Ecluzele muzicale**, redimensionate, firește, pe acorduri pozitive celebre.

Manifestarea de la Moinești se înscrie în suita eforturilor asidue făcute în ultimii ani spre cultivarea memoriei sale, ca semn de prețuire pe pământ românesc a acestei marcate personalități a timpurilor moderne, căreia poetul francez Guillaume Apollinaire îi spunea, pe bună dreptate: „Mă fărâșcă talentul tău, cu atât mai mult cu cât mi-ai făcut cinstea de a-l conduce pe o cale unde eu te preced, dar nicicum nu te depășesc”.

Evenimentul cultural a coincis cu sosirea, pe numele societății moineștene, a unor mesaje de solidaritate trimise de prestigioși colaboratori din țară și din străinătate, ca: fizicianul francez Christophe Tzara, fiul scriitorului, compozitorul Anatol Vieru, Raimund Meyer, coautor și coordonator al monumentalei lucrări **Dada Global**, apărută recent la Zürich și, nu în ultimul rând, deținătorul Premiului Nobel, scriitorul și profesorul american de la Universitatea din Boston, Elie Wiesel.

VASILE ROBCIUC

președintele Societății Cultural-Literare „Tristan Tzara”

SUB TIPAR :

La nouă ani de la apariția primului volum - epuizat - din „Izvoare și mărturii referitoare la evreii din România” (sec. II - sec. XVII), întocmit de Victor Eskenasy, s-a simțit nevoia reeditării și revizuirii lui.

Conceptă într-un spirit larg de regretatului Șef Rabin dr. Moses Rosen, această serie de izvoare istorice, continuată cu vol. II/1 (1988) și II/2 (1990), care se referă la sec. al XVIII-lea, demonstrează fără ținută de tăgădă că, de-a lungul secolelor, obștea evreiască din România a trăit, a muncit și a luptat împreună cu poporul român ospitalier și cu minoritățile naționale, pentru libertate socială și națională, pentru progres și civilizație.

Prin apariția vol. I reeditat, se dă posibilitate cititorilor care posedă volumele II să-și completeze seria, iar celorlalți intereseați de lucrare să-și procure toate cele trei volume.

Se află sub tipar un volum de **povestiri pentru copii** - traduceri din limba idish - din marii scriitori clasici: Mendele Moïher-Sforim, Șalom Alechem, Itzhac-Leibush Peret, Șalom Aș, Isaac Bashevis-Singer.

Traducerea de excepție realizată de Anton Celaru și ilustrațiile de text ale cunoscutelor pictorițe Tia Peltz vor face deliciul unui mare număr de cititori.

Va apărea în curând volumul: **Participarea evreilor la dezvoltarea industrială a Bucureștiului** din a doua jumătate a secolului al XIX-lea până în anul 1938”, de dr. Avram Rosen.

Cercetarea, efectuată pe o perioadă istorică îndelungată, evidențiază, prin cifre și fapte, că evreii bucureșteni au adus o contribuție importantă la creșterea și înnoirea producției, la înființarea, extinderea, echiparea tehnică modernă și funcționarea eficientă a numeroase întreprinderi din cele mai diferite sectoare industriale ale Capitalei.

Masă rotundă

Cu prilejul apariției volumului de interviuri „Generația confruntărilor”, editat de Solo Har - Herescu, a avut loc la Ierusalim o foarte reușită masă rotundă pe tema: „Intelectuali și scriitori israelieni originari din România - Dilemele și șansele integrării intelectuale”, cu participarea cunoscuților scriitori: Sebastian Costin, Virgil Duda, S. Goshen, Solo Har - Herescu, C. Safirman, I. Știubea și L. Volovici. A fost prezent și a luat cuvântul și dl Mircea Popa, membru al Uniunii Scriitorilor din România.

Centenarul pianistei CLARA HASKIL

■ Fotografie din colecția personală a doamnei Adriana Moscuna

În urma unui accident, decedează la Bruxelles, la 7 decembrie 1960. A fost înmormântată la Cimitirul Montparnasse din Paris, fiind condusă pe ultimul drum de buni prieteni, dintre care nu au lipsit Charles Chaplin, cu soția Oona, fiică alui Eugene O'Neill.

Anul acesta, se organizează în Elveția atât sărbătorirea centenarului nașterii Clarei Haskil, cât și comemorarea a 35 de ani de la decedul ei. Va avea loc al 16-lea Concurs internațional „Clara Haskil”, din al cărui juriu face parte și marele pianist român Valentin Gheorghiu (între 20 august și 1 septembrie). Cu aceeași ocazie, în localitatea La Tour de Peilz va avea loc o expoziție consacrată centenarei și îndrăgitei Clara Haskil.

Casa de discuri „Philips” a reeditat în parte discografia Clarei Haskil, o bijuterie muzicală. Remarcăm aici splendoridul program interpretat de Clara Haskil, transmis sâmbătă 7 ianuarie 1995, orele 18.30 - 20, pe postul România-Cultural.

Semnălam excepțional, caldul articol „Clara Haskil - modestia unei violete...”, al muzicologului prof. dr. Grigore Constantinescu, publicat în ziarul „Azi”, nr. 774 (1396), din 9 ianuarie 1995.

ALFRED SPIEGLER

N.R. Vom reveni într-unul din numerele viitoare.

MĂRTURII

„Un artist trebuie să-și dea seama că anumite opere sunt în afara de posibilitățile sale expresive. Poate să le admire în mod sincer, să le lucreze pentru el și în intimitate, dar trebuie să înțeleagă că ar fi o nebulă din partea sa să le înscrie în programele de concert. Un artist nu poate fi universal. Este cu neputință. Sunt opere care corespund naturii sale personale, mentalității sale, felului său de a simți. Va trebui să se rezume la acestea, chiar dacă în felul acesta va fi nevoit să-și restrângă repertoriul.”

(Clara Haskil)

„La ea, varietatea de nuanțe, dozările exacte, de o rară finețe, toate la un loc ne conduc spre unice bucurii.”

(Theodor Bălan)

„Clara Haskil cântă cu multă căldură și putere de convingere. Are priză extraordinară asupra publicului... Devotamentul ei față de muzică este atât de fierbinte, încât se apropie de fanatism.”

(Leopold Stokowski)

„Înainte de a începe să lucrez la cea de-a șaptea versiune a acestei

cărți [Istoria vieții mele], am pus Concertul nr. 3 de Beethoven, cu Clara Haskil la pian și Markveitch ca șef de orchestră...”

„Am cunoscut în viață trei personalități geniale: Churchill, Einstein și Clara Haskil.”

(Charles Chaplin)

„Parcă chema în ea forțe de dincolo de lume - o clipă de întâlnire misterioasă cu spiritul muzicii.”

(Ion Vinea)

„...te-am ascultat [în Variatiunile de Schumann]... a fost, pur și simplu, perfecțiunea pe pământ. Nimeni în lume nu poate cânta această lucrare așa cum ai realizat-o d-ta. Este pur și simplu minunat.”

(Dinu Lipatti)

„Clara Haskil a fost o pianistă desăvârșită, o artistă care a atins culmile perfecțiunii...”

„Întreaga sa viață, închinată muzicii, a adus glorie patriei sale natale.”

(Ionel Perlea)

Culese de EVELIN FONEA

MUZICĂ

Stranie, uneori, din partea lui Yehudi Menuhin (atât de mândru de evreitatea sa, atât de implicat în rezolvarea unor probleme de politică curentă, atât de conștient de responsabilitățile sale civice) atitudinea față de Israel.

A iubit și a vizitat de multe ori Tara Făgăduinței. I-a dăruit clipe înălțătoare de artă. Vorbește entuziasmat de contribuțiile artiștilor israelieni. Nu a putut însă niciodată - îl citez - „să adere la sionism”, a dorit „ca Ierusalimul să devină o Capitală de un gen nou”, căci „el a fost adeseori crucificat de ambiții exclusive”. În paginile unei cărți, Menuhin povestește pe larg și discuția cu Leonard Bernstein, din 1974, pe marginea Rezoluției U.N.E.S.C.O., dorind „să aperse o morală a toleranței și separarea moralei de politică”. Dovedește însă în acei ani multă înțelegere față de situația Israelului, pentru că știe că „e greu să fii un animal hăituit și un filosof în același timp”.

Menuhin are concepții clare în legătură cu destinul iudaic și ele derivă - o spune cândva - „dintr-o anumită lipsă de încredere pentru nou, un scepticism în materie de revoluție și alte întorsături bruște”. Dincolo de orice concepție și atitudine, dincolo de orice date ale biografiei sale, ale familiei sale, atașamentul față de idealurile biblice, față de obârșile sale rămâne exemplar, și din acest punct de vedere, mi-aș permite să înserez în pagina aceasta povestea... numelui său atât de singular...

Personal, nu cunosc, nu am mai întâlnit pe nimeni în lume care să se numească Yehudi.

YEHUDI...

apartamentul, la plecare, conducându-i, proprietăreașa observă, plină de intenția de a fi pe placul noulor ei chiriși:

„Și o să vă bucurați, aflând că nu închiriez la evrei!”

Istoria, cel puțin la New York, a pus capăt unor astfel de comportări, dar cât de dureros trebuie să fi răsunat în urechile părinților mei, acea ostilitate, care îi făcuse să ajungă pe țărnișurile Noii Lumi, iar acum îi urmărea și acolo!

Arătându-i că săvârșise o ușoară eroare, părinții mei au renunțat la proprietăreașa antisemită și au găsit un alt apartament, unde, la timpul respectiv, au adunat în jurul lor prieteni, studenți, colegi și alți tineri, tot așa de săraci și optimiști ca și ei, creând un adăpost vesel, lipsit de prejudecăți. Dar gafa proprietăreșei a lăsat urme. Când au ajuns în stradă, mama a făcut un legământ: pruncul ei care avea să se nască va purta o etichetă, proclamând lumii rasa sa: se va numi «evreul»!

În aceste împrejurări, numele de Yehudi (= Evreul) poate fi considerat o alegere ciudată!

Dar numele „Yehudi” nu l-a împiedicat să devină celebru, să fie adorat de milioane de melomani și înnoibilat de regina Angliei cu titlul de „Sir”. Și cât de frumos și de firesc sună acum alăturarea „Sir Yehudi Menuhin”!

Talentul! Și Demnitatea!

IOSIF SAVA

MOHR despre MOHR

Evocarea ce urmează a fost întocmită de fiul lui Solomon Faust Mohr, arhitectul George Mohr, în temeiul povestirilor tatălui său și al amintirilor proprii.

care, în jurul meselor și sorbindu-și marghilomanele, expuneau idei, informații, în care se ciocneau păreri și se șlefua un contact uman neoficial, în permanență mișcare, caracteristic acelei perioade și mediului sus-amintit.

Faust Mohr a vădit o intuiție ascuțită a valorilor reale din teatrul românesc, cele mai multe dintre semnalele pozitive ale cronicilor sale verificându-se, în timp, ca valori reale. El nu a avut o pregătire sistematică în anii studenției, la București și apoi, un timp, la Liege, în Belgia. A absorbit însă cu nesat scrierile unor critici literari de prestigiu, care i-au constituit și îndrumare pentru exercitarea competenței a profesiei precum Albert Thibaudet, Emile Faguet

prima cronografie a teatrului bucureștean din primele decenii ale acestui veac, sub titlul „Amintirile unui spectator” (1937). Un al doilea volum nu a mai putut fi publicat, ultimul exemplar al manuscrisului fiind încredințat, după moartea sa, unui cunoscut actor și om de teatru, care l-a răscuit.

Faust Mohr a mai publicat un volum de povestiri hazlii și anecdote din lumea scenei și a culiselor și apoi, către 1936-37, o plachetă intitulată „Incendiarii Europei”, violentă diatribă la adresa nazismului, și - puțin după 1944 - o carte închinată marelui om de stat britanic Winston Churchill. Activitatea sa de gazetar și publicist a trebuit să înceteze după apariția legilor rasiale din anul '39-40.

Nu e deloc neglijabilă activitatea sa de impresar artistic. În această calitate, a adus pe scenele bucureștene câteva mari figuri artistice, precum marele cântăreț de operă Feodor Șaliapin, tenorul italian Michele Fietta, actrițele franceze Cécile Sorel și Mistinguette, actrițele italiene Emma și Irma Gramatica, ansamblul englez shakespearian al teatrului „Dublin Gate”, pentru a nu cita decât pe cei mai importanți. A inițiat și a înființat, „e asemenea, o formație de operă cu câțiva dintre tinerii de pe vremea aceea, cântăreți ai Operei din Cluj, care au dat o serie de spectacole în sala Teatrului „Eforie” din București. Protagonisti au fost, în „Văduva veselă” de Lehar, soprana Ana Roja Vasiliu, care urma să facă o strălucită carieră la Scala din Milano și tenorul Ionel Pulca, acesta, sub numele schimbat de Ion Dacian, devenind unul dintre frunțași ai scenei lirice românești din București.

A încetat din viață la București, în 1956, uitat de foștii prieteni, obidit și înșurubat. De la el au rămas multe manuscrise, fișe pregătitoare ale unei cărți de sinteză privind istoria teatrului românesc și un roman a cărui acțiune era plasată în epoca interbelică.

GEORGE MOHR

PRESĂ

Jules Lemaitre, ale căror opere se mai află încă în mica parte din bibliotecă ca a rămas de pe urma lui.

Ca gazetar, alături de N. D. Cocea, a participat la înființarea primului cotidian românesc de teatru, muzică, literatură, artă și sport, „Rampa”, al cărui director a fost în anii 1919-1924. În paginile „Rampai” pot fi întâlnite semnăturile unor personalități de prim rang ale culturii române din epocă, precum Radu D. Rosetti, Eugen Lovinescu, Ion Minulescu, Al. Kirițescu, Alfred Alessandrescu, N. Tonitza, Gala Galaction, Camil Petrescu, Victor Ion Popa, Mihail Jora, Liviu Rebreanu, Soare Z. Soare, Tudor Vianu, Mihail Sadoveanu, I. Iser și alții. Tot în cadrul activității de gazetar, a inițiat și condus primele cotidiane de prânz ale Bucureștiului, „Gazeta mică” și apoi „Tempo”.

Fire sociabilă, a încheiat prietenii numeroase, printre cei pe care-i socotea prieteni aflându-se dramaturgul Victor Eftimiu și soția sa, actrița Agepsina Macri, maestrul George Georgescu, celebrul dirijor, regizorul Soare Z. Soare și mulți, mulți alții. Din păcate, au fost și unii care i-au provocat amare decepții.

Ca publicist, Faust Mohr a publicat

DIN ACTIVITATEA F.C.E.R.

TEMPLUL CORAL, permanent lăcaș de rugăciune

Activitatea acestui lăcaș de cult iudaic din București se desfășoară permanent, căutându-se a se respecta și practica prescripțiile tradiționale.

Astfel, rugăciunile de dimineață și seara se derulează cu regularitate zi de zi.

Tradiționala sărbătorire a zilei de Șabat începe încă de vineri seara, cu specificul ei - Leha Dodi Likrat Kala (V no, dragule, în întâmpinarea miresei Șabat) și cu frumoasele cântece pe care le intonează prim-cantorul Harnik, corul Templului Coral și corul tinerilor, dintre care unul, și cantorul, rostesc apoi tradiționalul Kiduș.

De asemenea, cu aceeași ardoare, rugăciunile de Șabat sunt celebrate așa precum le-au făcut și înaintașii noștri și în Casa de Rugăciune (Bet Hatfila). Enoriașii Templului Coral acordă importanța cuvenită acestei zile, de asemenea, în după-amiaza zilei de Șabat are loc masa de Seuda Șlișit, la care tinerii studiază din pericopa respectivei săptămâni, cântă, se înveselesc, după care urmează cuvenita rugăciune de Maariv și Havdala.

De curând, dl avocat N. Steuerman, din Comitetul Templului Coral, a adus la cunoștința celor prezenți că dl Tauber Jacques - enoriașul nostru și decan de vârstă - a împlinit frumoasa vârstă de 94 de ani în bună stare a sănătății sale fizice și psihice.

În numele Federației Comunităților, al Comunității Evreilor din București și al Comitetului Templului Coral, s-au prezentat urările de sănătate și Ad mea veesrim (până la 120 de ani) împreună cu familia sa și cu cei dragi.

A urmat un tradițional Kiduș pentru cei prezenți.

Menționăm că, în tot timpul anului, numeroși evrei din întreaga lume, care vizitează Bucureștiul, vin la Templu, iau parte la desfășurarea serviciului religios și sunt invitați la Toră.

Adresăm tuturor cititorilor revistei invitația să participe la solemnitățile desfășurate în Templul Coral și la celelalte sinagoge în funcțiune din București, în zilele de vineri, de Șabat și la toate sărbătorile evreiești, ca și în celelalte zile de rugăciune.

O zi de neuitat

S-au împlinit 50 de ani de când - într-o sâmbătă rece de iarnă - am făcut prima „Alia la Toră”, înainte de tradiționala festivitate de Bar-Mitzva.

Era război, iar pentru noi, evreii, la acest blestem se adăugau: steaua galbenă, regimul sever de circulație (de exemplu, nu aveai voie să circuli noaptea, la piață nu puteai merge decât după ora 10, când se termina marfa etc.), obligația femeilor de a presta munci înjositoare, interdicția de a frecventa școlile de stat și multe altele.

Doi ani mă pregătisem cu un melamed să deprim ritualul. Din puținul venit obținut de mama, care tricota (tata era la muncă obligatorie, la cariera de piatră din Iglita-Măcin), dădeam ceva și celui ce mă pregătea. Un om infirm de la o poliomieliță, dar prin mâna căruia trecuseră zeci de copii care urmau să devină majori din punct de vedere religios.

În acea dimineață, când am rostit prima dată rugăciunea de „Șahrit”, am intrat în „șil” cu sidurul și tefilimii ce le purtam într-un „zechiolă” brodat de mama cu Maghen David și inițialele mele. Purtam veșmintele tradiționale: țit sub cămașă și talit tatălui meu, pe care îl pun și astăzi când merg la

Templul Coral.

Sinagoga era o clădire oarecare, pe strada „2 Grăniceri”, două camere simple, una mică pentru femei, una pentru bărbați. O sobă-godina încălzea slab atmosfera. Bărbați puțini (majoritatea erau în lagăre sau în Transnistria), câteva femei, câțiva prieteni.

Rugăciune, felicitări, o băutură albă, puțin îndulcită și-atât (pâinea - pe cartelă - era amestecată cu mălai și multe țărâte, de făină nu se putea vorbi). În acele clipe mă gândeam la tatăl meu, căruia nu i-a fost dat să rostească acea tradițională binecuvântare care laudă pe Dumnezeu că l-a descărcat de răspunderea pentru fiul lui. Peste aproximativ o lună, bătea la ușă, noaptea, în picioare cu niște ghete legate cu sfoară - nu mai avea tălpi - venind pe jos de la Măcin. Se apropia frontul, administrația se destrăma, oamenii se descurcau cum puteau...

Cu cât mă depărtez în timp de momentul majoratului religios, cu atât mai mult stăruie în mintea și sufletul meu acele clipe unice, pline de credință și speranță în viitor. Pentru țară, pentru fiecare om, începeau alte vremuri.

I. SALATER

Adunarea generală a Asociației evreilor din România victime ale prigoanei fasciste și rasiale

La 22 decembrie 1994, a avut loc, în sala de festivități a Federației Comunităților Evreiești din România, din strada Popa Soare 18, adunarea generală a membrilor din București ai Asociației evreilor din România victime ale prigoanei fasciste și rasiale.

Au luat parte membrii Asociației din București, foști deportați în lagărele din Germania, Transnistria, din ghetto-uri, de la muncă forțată, supraviețuitorii unor pogromuri, precum și din tinerii morți.

Din partea conducerii Federației, a luat parte în preșidiu dl av. Iulian Sorin, secretar general adjunct al Federației Comunităților Evreiești din România.

Din darea de seamă a Asociației, prezentată de dl ing. Herman Freifeld, președintele Consiliului de conducere, a rezultat - în principal - că se află în curs de examinare la Comisia pentru muncă și protecție socială a Camerei Deputaților un proiect de lege privind acordarea unor drepturi compensatorii categoriilor de cetățeni români care au suferit privațiuni de libertate în perioada 1941-1945.

De asemenea, vorbitorul a subliniat ajutorul primit în ultima perioadă, de către Asociație, din

partea conducerii Federației și implicarea nemijlocită a dlui academician prof. Nicolae Cajal, președintele F.C.E.R., pentru urgentarea rezolvării problemelor menționate, care, din motive subiective, trenează de peste trei ani.

Din luările de cuvânt ale unor participanți pe marginea dării de seamă, a reieșit în special necesitatea cuprinderii tuturor categoriilor care au suferit privațiuni de libertate majore și a urgentării legiferării drepturilor compensatorii, în special a celor sociale, pentru ca cetățenii în cauză, care, în majoritatea lor sunt în vârstă de peste 70 și 75 de ani, să mai poată beneficia de ele.

În încheierea discuțiilor, în cuvântul său, dl secretar general adjunct av. Iulian Sorin, reprezentându-l pe dl președinte academician prof. Nicolae Cajal, a asigurat Asociația de întregul sprijin al Federației.

La încheierea Adunării generale, s-a trecut la alegerea, prin votare, a unor membri pentru completarea Consiliului de conducere al Asociației, care să cuprindă astfel toate categoriile de victime ce au suferit privațiuni de libertate din motive rasiale.

COMITETUL ASOCIAȚIEI

COLȚUL ASISTATULUI

CĂMINELE DE BĂTRÂNI

În cadrul asistenței sociale și medicale acordate evreilor asistați, un loc deosebit de important îl ocupă Căminul de bătrâni „Amalia și Șef Rabin dr. Moses Rosen”, construit de către F.C.E.R. cu ajutorul Organizației „Joint” și dat în folosință în anul 1979. Acest cămin asigură cazarea și îngrijirea medicală pentru mai mult de 200 de asistați (de la înființare au fost internați, în primii 10 ani de existență, 1 250 de asistați - 572 bărbați și 678 femei).

Sunt internați în cămin bărbați și femei care nu au fost căsătorii sau care au rămas singuri și nu se pot gospodări - chiar cu ajutorul primit la domiciliu, prin Secția de Asistență a F.C.E.R.; în general, cei incapacabili de autoîngrijire și care au nevoie de îngrijire instituțională. Sunt internați bolnavi cu sechele după accident vascular cerebral, hemiplegii, bolnavi cu fracturi neoperabile sau neoperabile sau rău consolidate după operații; de asemenea, pacienți cu malformații congenitale sau bolnavi infirmi - ca și bolnavi cu ateroscleroză cerebrală sau bolnavi psihici (secție specială) și cei cu boli cronice invalidante. Sunt internați și bătrâni care nu sunt bolnavi, dar care nu au pe nimeni și nu se pot aproviziona, îngriji etc.

Datorită îngrijirii ce li se acordă, s-a reușit ca media de vârstă a celor internați să se ridice la 84 de ani.

Dotat cu posibilități de investigații medicale și de tratament, căminul posedă aparatură și instrumentar modern care completează examenele clinice. Astfel, în afara examenelor electrocardiografice, laboratorul de analize medicale - cu cele trei secții: microbiologie, hematologie și biochimie - efectuează un număr important de examene atât pentru internați din cămin, cât și pentru asistați din evidența Cabinetului medical al F.C.E.R. și pentru internați din Căminul „Martin Băluș”. În anul 1993, s-au efectuat 21 073 de analize medicale, din care peste 50% pentru pacienții trimiși de către Cabinetul medical al F.C.E.R. și de la Căminul „Martin Băluș”.

Ca și Laboratorul de analize medicale, Serviciul de radiologie deservește atât pacienții internați în Cămin, cât și pe cei trimiși de la Cabinetul medical și de la Căminul „Martin Băluș”. Astfel, în anul 1993, s-au efectuat 775 de examene radiologice, din care 111 pentru cei trimiși de Căminul „Martin Băluș” și Cabinetul medical al F.C.E.R.

O activitate importantă desfășoară și Cabinetul de stomatologie. Astfel, în 1993 s-au efectuat 197 de lucrări protetice și 975 de tratamente stomatologice.

În ceea ce privește tratamentul medical al internaților în cămin, acesta include - pe lângă medicația complexă în funcție de eventuale boli acumulate în decursul vieții sau invalidități recente - și o serie de proceduri de fizioterapie (unde ultrascurte, curenți diadinamici, ionizări), precum și hidroterapie (băi galvanice) - posibile în această instituție.

Li se adaugă exercițiile de gimnastică medicală preventivă - necesare combaterii limitărilor fiziologice ale mișcărilor vârstnicilor -; dar și gimnastica medicală cu efect curativ - după fracturi, artroze etc. (relativ frecvente la oamenii în vârstă) și reparatorie.

Dincolo de asistența medicală acordată pacienților, medicina de îngrijire a asistaților internați cuprinde și organizarea vieții bătrânilor pentru a se evita izolarea și, eventual, decompensări psihice. În acest scop, este organizată activitatea de ergoterapie, cu participarea unui număr important de asistați - îndeosebi femei - la confecționarea a felurite lucruri utile (fulare, mănuși, pălării, pulovere etc.) și decorative.

Pentru informarea curentă asupra evenimentelor - dar și pentru distracția pacienților - aceștia au la dispoziție aparate de radio, televizoare, uneori casete video, iar cei imobilizați la pat, ca și cei cu vederea slabă beneficiază de aparate personale de ascultare a unor casete cu muzică sau cu texte literare, precum și de lupe măritoare pentru citit.

Zilnic se difuzează unele ziare. De asemenea, pacienții au la dispoziție o bogată bibliotecă cu cărți în limbile română (majoritatea), franceză, germană, engleză,

maghiară și idiș, totalizând aproape 4 000 de volume și, cu regularitate, „Revista Culturii Mozaic”. Mai există o serie de reviste literare.

În cadrul Căminului, internații asistă la spectacolele unor formațiuni artistice invitate, iar cei ce se pot deplasa participă, uneori, la spectacolele Teatrului Evreiesc - în matineu - fiind transportați cu autocare. Totodată, pentru cei dornici și mobili, se organizează excursii în București sau în localitățile apropiate.

În timpul verii, asistații care doresc pot face cură la casele de odihnă ale F.C.E.R.; - Cristian și Borsec - pentru o perioadă de două săptămâni.

În sfârșit, dar nu în ultimul rând, menționăm existența unei sinagogi în incinta Căminului, în care locatarii, bărbați și femei, participă la toate sărbătorile iudaice, ca și la slujbele curente.

Căminul este condus - de la înființare - de prof. dr. Marcel Saragea, înconjurat de cadre medicale de specialitate, surori medicale, infirmiere, îngrijitoare. Laboratorul de analize medicale este condus de doamna dr. Alice Saragea.

Căminul „Amalia și Șef Rabin dr. Moses Rosen” este vizitat de oaspeți din străinătate, care apreciază modul de organizare, nivelul de îngrijire a bătrânilor și consideră că acest Cămin concurează cu cele mai moderne instituții similare de peste hotare.

Federația Comunităților Evreiești din România mai are în subordonare încă un cămin de bătrâni în București, și anume, Căminul „Martin Băluș”, precum și alte două cămine în provincie: unul la Arad și unul la Timișoara.

La Căminul „Martin Băluș” din București, care dispune în prezent de un număr de 90 de paturi, fiind condus de dl dr. Charles Crupariu, medic urolog, sunt internați în special asistați care au probleme urologice. Căminul are mai multe pavilioane, împărțite în apartamente în care locuiesc cel mult câte trei asistați. În cazul când sunt internați soț și soție, aceștia ocupă un apartament. De asemenea, în incinta căminului se află o sinagogă, la care se asigură rugăciunile de fiecare zi. Căminul are trei medici, surori în trei schimburi și este dotat cu aparatură pentru urologie, cardiologie, fizioterapie etc.

Căminul din ARAD are o capacitate de 30 de paturi; aici sunt internați asistați din Transilvania sau care au rude apropiate în localitățile din raza acestui oraș. În cămin se vorbește și limba maghiară. Căminul este bine administrat; cadre medicale și personal ajutător asigură bătrânilor internați o viață decentă.

În sfârșit, Căminul de bătrâni din orașul TIMIȘOARA are și el o capacitate de 30 de paturi, fiind unul dintre cele mai vechi cămine ale F.C.E.R. Dotat cu cele necesare unei bune îngrijiri, are un medic și cadre medicale ajutoare, care asigură în permanență asistența de specialitate.

Toate căminele sunt dotate și cu materiale pentru ergoterapie ocupațională, pentru ca bătrânii internați să aibă o preocupare. Aceștia sunt vizitați de conferențieri, artiști, persoane care îi antrenează în discuții.

La Căminul „Martin Băluș”, unul dintre cadrele medicale poartă convorbiri cu internații, informându-i ce se petrece în lume și mai ales la noi în Israel.

Cu sprijinul „Joint”-ului, căminele de bătrâni din subordinea F.C.E.R. sunt de un real folos pentru bătrânii singuri și care au nevoie de o îngrijire instituțională.

DIN TOATĂ INIMA

În luna decembrie 1994, Căminul „Martin Băluș” a primit vizita doamnei ing. geolog Viorica Nicolae, care a venit cu daruri din inimă pentru bătrânii fără familie, internați aici. Ea a dăruit fiecăruia portocale, banane, ciocolată, biscuiți, mere, servindu-i apoi cu cafea sau suc, după dorință.

Revărsând din suflet mici daruri pentru bătrânii, doamna Viorica Nicolae le-a adus o clipă de multumire, o aducere aminte emoționantă a anilor când în jurul lor fremăta familia cu daruri de sărbători.

I. S.

SĂRBĂTORIREA ZILEI DE HAMIȘA ASAR BIȘVAT

Urmare din pag. 1

Willy Harnik, după cântecele adecvate sărbătorii, interpretate de Corul Templului Coral (dirijor Roger Avramescu), hahamul Eliezer Glantz și un copil de la cursurile de Talmud Tora au rostit binecuvântarea fructelor care cresc în Țara Sfântă.

Corul celor mai tineri elevi de la Talmud Tora a însoțit, prin interpretarea - în ivrit și idiș - plină de entuziasm și bucuria vârstei, atmosfera din incinta Templului, demonstrând, atât prin substanța cântecelor, cât și prin aceea a semnificațiilor sărbătorii, că Anul Nou al Pomilor este nu numai marcarea rennoirii ciclice a regnului vegetal, afirmarea însăși a miracolului existenței terestre, dar și minunata operă a continuității generațiilor, indiferent de regn, nesecarea Puterii Creatoare, sentiment care a atins cu intensitate întreaga asistență.

După un intermezzo - melodia „Ierusalaim șel zahav”, interpretată la flaut de Dana Sonenfeld, cu acompaniament la pian de

Anca Sonea -, a luat cuvântul dl acad. Nicolae Cajal. (Textul integral apare în acest număr al revistei).

Formația coral-orchestrală a tineretului nostru, „Șira Vezimra” (dirijor Izu Gott), a interpretat apoi - cu vervă, talent și ținută profesională -, un program de cântece dedicate bucuriei de a trăi, speranței, tenacității, voinței de supraviețuire caracteristice poporului evreu. Și acest mesaj a reușit să fie transmis auditoriului, care s-a transformat el însuși în acompaniator, aplaudându-i sacadat pe entuziaștii noștri coriști.

Atât coriștorii „mici” și „mari”, cât și publicul li s-au oferit fructe din Țara Sfântă, fiecare participant rostind binecuvântarea tradițională înainte de a le consuma.

Festivitatea s-a încheiat cu binecunoscutele, antrenantele cântece „Am Israel Hai” și „Hava Naghila”, împletind clipa înmuguririi pomilor cu dorința profund iudaică și general umană de a transforma Pământul - ai cărui beneficiari suntem toți - într-un Gan Eden - un paradis pentru toți.

Cuvântarea domnului acad. prof. dr. N. CAJAL

Urmare din pag. 1

Națiunilor Unite, tot cu trei milenii, impunând anumite reguli cuprinse abia astăzi în restricțiile din codul O.N.U. privind ducerea războiului. Să nu se facă distrugerea naturii. Deci: ecologie în plină antichitate și omenie în plină barbarie.

Poporul evreu, posesor al unei asemenea culturi, al unui asemenea cod de legi, a plantat el și a cruțat ceea ce au plantat alții. Așa a ajuns Israelul antic să fie ca o grădină. Un sol al Romei, trimis în Iudeea să vadă la fața locului țara și oamenii, a raportat Senatului roman că a străbătut țara în lung și în lat și pretutindeni a întâlnit grădini și livezi și oameni harnici și prietenoși. O situație care nu avea să mai dureze mult, căci Roma, cea mai mare putere militară a antichității, a cucerit după un timp țara și a deportat căpeteniile ei și o parte a populației. După romani, au venit alții și alții. Bizantinii, arabii, cruciații, mamelucii, turcii, toți s-au întrecut în distrugeri. Măscare și distrugeri. Cruciații, de pildă, i-au ucis pe toți evreii care mai rămăseseră în Ierusalim, dar masacre au fost săvârșite și în restul teritoriului. Ocupanții, indiferent cine erau, aveau un scop comun: să obțină un profit cât mai mare și cât mai curând. Nelegați prin dragoste de acest pământ, au lăsat țara în paragină. Neglijate, plantațiile s-au distrus, altele noi nu s-au mai făcut și astfel, mlaștinile, nisipul și piatra au pus treptat stăpânire pe pământul odinioară roditor. Țara a căpatat un aspect desertic și tinerii evrei care s-au întors, în secolul al XIX-lea, în țara strămoșilor lor au trebuit să înceapă cu asanarea mlaștinilor și destelenirea pământului. Mulți s-au îmbolnăvit de malarie și mulți și-au epuizat forțele spărgând piatra cu târnăcopul și cu barosul sau cărând pământ fertil cu roaba sau cu targa, dar au făcut totul cu dragoste cu care o mamă își îngrijește copilul sau un copil iubitor are grijă de mama sa prea mult părăsită, chiar dacă nu din vina sa. Au început să apară din nou grădini și păduri. Se repeta astfel actul sacru al plantării. Din nou, ca în vremurile biblice, venirea în țară se împletea cu plantarea. Nu doar de Hamișă Asar, ci mereu, tot anul și toți anii. Copiii Diasporei însă s-au mulțumit cu un act simbolic: în ziua de Hamișă Asar consumau fructe din Țara Sfântă (roșcove, curmale, smochine, portocale, stafide sau altele) și, prin binecuvântări, mulțumeau pentru roadele pomilor și pentru că au ajuns să le consume.

Azi, tinerii și vârstnicii evrei repetă acest gest. Dar azi, există din nou Statul Israel independent și cerce vor pot pleca liber acolo să consume fructele aromate ale Țării Sfinte, dar și să planteze, reluând o veche-nouă tradiție.

Să mulțumim deci și să îndreptăm un gând de recunoștință celor care au făcut posibilă aceasta, subliniind adevărul etern al continuității în viața generațiilor.

Doamnelor și domnilor,

Vă rog să scuzați expunerea mea „neconvențională” și, desigur, din deformare

profesională, cu un iz didactic și să permiteți a încheia cu un fragment dintr-un eseu al regretatului nostru părinte spiritual, dr. Moses Rosen:

„«Anul Nou al Pomilor» exprimă dragostea pe care o poartă iudaismul întregii Creații. Anul Nou pe care l-am prăznuit în primele zile ale lunii Tișri nu se limitează la cadrul îngust al unei sărbători aparținând credincioșilor unei singure religii sau fiilor unui singur popor. IOM HARAT OLAM, în ziua Creației lumii, rugile noastre se înalță pentru fericirea tuturor noroadelor.

Într-a cincisprezecea zi a lunii Șvat, depășim și acest cadru al umanității înfrățite și îmbrățișăm cu o privire plină de dragoste și admirație căminul hărăzit oamenilor spre a trăi într-insul, lumea asemuită de la bun început de către autorul divin al Bibliei unui GAN EDEN, unei grădini menite să înfățișeze, aci, pe acest pământ, raiul fericirii și al bunăstării. «Iar Dumnezeu a sădit o grădină în Eden, în răsărit și a așezat acolo pe omul pe care l-a creat». Cât de mult putea să învețe omul de la fiecare copăcel, de la ultimul firicel de iarbă! Armonia minunată a naturii înconjurătoare, viața atotbiruitoare, care își strigă prezența în fiecare colțșor, toate erau menite să-l învețe că rostul său e să se îngrijească de această grădină ce i-a fost încredințată «s-o lucreze și s-o păzească».

Acesta este - cred - doamnelor și domnilor, sensul sărbătorii de care ne bucurăm cu toți azi, aici. Dați-mi voie să vă mulțumesc pentru prezență, să mulțumesc oficialităților și reprezentanților ambasadelor prezente și care, onorându-ne pe noi, onorează România, în care ne încadrăm demn.

ÎN TIMPURI BIBLICE ȘI AZI

Urmare din pag. 1

localități noi cu locuințe și așezăminte de cultură, realizând o adevărată minune pe care lumea o admiră.

În viziunea profetului Iehezkel, supraviețuitorul este numit „un tăciune salvat din foc”. Dar în zilele noastre, rămășițele Holocaustului - tăciunile salvate acum 50 de ani din foc - și atâția alți tineri și vârstnici au aprins flacăra entuziamului, fără de care o reconstrucție de asemenea proporții și de asemenea calitate n-ar fi fost posibilă. Și dacă în vremurile biblice, la chemarea lui Moșe, daniile au fost atât de multe, încât, la un moment dat, Moșe a trebuit să dea de veste în tabără să nu se mai aducă noi dani, azi, fără a fi puși chiar în situația de a spune că prisosește, constatăm însă cu bucurie că nu numai orașe și kibutzuri înfloritoare au fost ridicate datorită contribuției entuziaște a poporului, dar și foarte multe școli de diferite profile, universități, Tehnion, Talmud-Tora, prestigioase ieșivot, în care se studiază cu sârg, memoriale, muzee, filarmonici, opera

DIN COMUNITĂȚILE NOASTRE

BACĂU • Aniversarea profesorului

Dl prof. Iosif Leib, conducătorul cursurilor locale de Talmud Tora, a împlinit venerabila vârstă de 80 de ani. D-sa a fost sărbătorit de conducerea comunității și de elevii de la Talmud Tora.

După o prezentare a realizărilor activității educaționale în cadrul comunității a profesorului Leib, făcută de dl M. Cojocaru, președintele Comunității Evreilor din Bacău, eleva Robinia Gotesman a mulțumit, în numele elevilor de la Talmud Tora, dascălului octogenar, pentru atenta, neostenită d-sale veghe pentru ca tradiția să nu se piardă, pentru ca istoria evreilor, datinile religioase și semnificația lor, deslușirea alef-bet-ului și, apoi, familiarizarea cu limba ebraică să devină tot atâtea realități pentru învățăceii săi. Profesorul Iosif Leib a mulțumit, emoționat, pentru frumoasele cuvinte de laudă și pentru bunele urări. Ne alăturăm acestora, transmițându-i tradiționalul „Ad Mea Veesrim!”

TECUCI • Aspecte din viața obștii

Roxana Aizic, elevă la Liceul Teoretic „Calistrat Hogaș”, abonată a revistei noastre, pe care o consideră „o realizare de mare preț

pentru evreii din România”, a efectuat o anchetă printre membrii mai vârstnici ai comunității privind trecutul acesteia. Din obște, numeroasă altădată, au rămas azi 25 de membri. Dintre cele trei sinagogi ale comunității, în prezent funcționează numai una. Dintre cele trei cimitire evreiești (unul existând la Ivesți) a rămas unul singur. Corespondența noastră consideră că - prin reparații și restaurări - sinagoga din Tecuci ar putea deveni un punct muzeal de atracție.

La 3 decembrie 1994, a avut loc, în cadrul comunității, festivitatea de Hanuca. În prezența unui numeros auditoriu, dl Nathan Alter, în vârstă de 88 de ani, a oficiat un serviciu divin. După aprinderea lumânărelelor de către membri tineri ai obștii, dl Moise Alter, președintele comunității, a rostit un cuvânt despre însemnătatea sărbătorii Macabeilor.

ȘIMLEUL SILVANIEI • Nu trebuie uitată vechea comunitate

În acest oraș a existat o puternică comunitate evreiască, distrusă, în bună parte, de ocupații fasciști unguri (170 de evrei de aici au fost uciși în lagărele naziste). Este nevoie de reparații pentru ca sinagoga, azi în ruină, să redevină vestigiu arhitectonic de referință.

PUBLICAȚII ALE MINORITĂȚILOR NAȚIONALE

ASTĂZI:

LUCEAFĂRUL BULGAR

Publicație bilingvă, organ al minorității bulgare din România

Motto-ul înscris pe prima pagină a revistei cuprinde o strofă dintr-o poezie a marelui poet și om politic Hristo Botev (1848-1876), erou național al poporului bulgar, din care desprindem un vers - „ci pace doar sub zările curate” - care condensează, în fapt, ideea ce străbate această publicație.

Parte din textele în limba română înmănunchate în „Luceafărul bulgar”, la al cincilea an de apariție, alternează cu articole și traduceri în limba bulgară, prin care sunt relevate contactele dintre oamenii de știință, artă și cultură din Bulgaria și cei din România, contribuția etnicilor bulgari, a comunității bulgare la dezvoltarea economică, socială și culturală din România, țară ai cărei cetățeni loiali și devotați sunt.

Din numerele 52 și 53, primite la redacția noastră, spicuim, orientându-ne după conținutul bogat în idei: Grigore Țambac (1864-1920) - un omagiu adus marelui cărturar bulgar, cărui a s-a dedicat o emisiune și de postul „România Internațional”; Moment cultural bulgar petrecut pe pământ românesc - împlinirea a 125 de ani de la

înființarea „Societății Literare Bulgare” (este semnalat și faptul că în 1889, la Brăila, în casa Varvarei Hagi Veleva a fost constituită „Societatea Literară”); Întâlnirea cu pictorul bulgar Dimitrie Cabadief - la Muzeul Municipal de Artă din Craiova; Gh.Sava Rakovski, inedit I - emigrant bulgar care a avut strânse legături cu personalități de seamă din cultura, știința și viața politică românească (Bolintineanu, Bolliac, C.A. Rosetti, Kogălniceanu, Al. Ioan Cuza ș.a.) etc.

Este interesant de semnalat că, aproape în fiecare număr, ne întâlnim cu creații ale poezilor bulgari, în limbile română și bulgară, la rubrica intitulată Poezie bulgară. Numerele menționate ale revistei mai cuprind recenzii la lucrări apărute din cultura bulgară și universală, precum și aforisme în bulgară și română, glume etc. Articole speciale sunt afectate activității comunității bulgare în diferite localități din țara noastră.

Ev.F.

ORIBIL ATENTAT

Urmare din pag. 1

camion-capcană lângă Ambasada israeliană din Bangkok, explozia unui avion din Panama (soldați cu 21 de morți, dintre care 12 evrei), două atentate la Londra - iată numai câteva acțiuni criminale.

Lupta dintre forțele teroriste, indiferent de denumire („Hamas”, „Hesbolah”, „Jihadul islamic” etc.) și cele ale păcii este un conflict între tot ce există illogic, aberant instinctual, declanșat pe un fond de primitivism și manipulare în direcții distructive, conflict care poate pune în pericol nu numai procesul de pace din Orientul Mijlociu, dar și evoluția regimurilor democratice, civilizația însăși.

Este de datoria noastră, nu numai a evreilor, ci a tuturor oamenilor cu convingeri democratice din lume, să-și coordoneze eforturile, trimițând un semnal de alarmă șefilor de state și guverne pentru a acționa astfel încât să-i determine pe adepii terorismului să înceteze această cursă distrugătoare de vieți omenești nevinovate.

Binecuvântată fie memoria kedoșimilor noștri!

LOVINESCU: „Antisemitismul meu literar”

Formator de generație și făuritor de școală, E. Lovinescu (1881-1943), ultimul nostru mare critic de direcție" (Ov. S. Cărmăneanu), se înscrie cu prisosință în galeria intelectualilor de seamă, care au manifestat o largă înțelegere și stimă pentru aportul tuturor la cultura românească. A fost un modern, înclinat spre valorificarea literaturii momentului, având drept singur criteriu valoarea, faptul estetic.

„Să ne plecăm unul asupra altuia - spunea Lovinescu, cu demnitatea intelectualului cinstit -, nu pentru a ne judeca; pentru a ne înțelege, pentru a ne bucura de umanitatea fiecăruia dintre noi”. Și el a făcut-o cu dăruire! Printre altele, a deschis larg și scriitorilor evrei paginile revistei „Sburătorul” - i-a apărut după încheierea primului conflict armat mondial - fiind receptiv față de creația acestora. Aici, ca și în amplele volume de critică și istorie literară - *Memorii Critice, Istoria literaturii române contemporane* ș.a. - scoase prin grija editorului evreu S. Benvenisti, „o viață de om, o profunziune de jertfă pe altarul culturii românești”, în diverse reviste evreiești și românești, precum și în cercul literar „Sburătorul”, Lovinescu a luptat cu mentalitatea timpului - așa cum însuși sublinia: „Într-o epocă minată de curente antisemite și într-o literatură cu tendințe ortodoxizante, am primit fără restricție toate talentele evreiești...”. „[iar] Sburătorul a publicat cea mai mare parte din literatura scriitorilor evrei de după război (F. Aderca, Camil Baltazar, Ilarie Voronca, I. Peltz, Ion Călugăru, Em. Dorian, Virgil Moscovici, B. Fundoianu, G. Silviu ș.a.), fără nici un fel de distincție etnică”. La aceștia îi adăugăm și pe A. Dominic, E. Relgis, H. Sapielvi și ș.a.

În articolul *Cei 36 din Israel. Pe marginea unei istorii a literaturii române contemporane* (Cultura, an I, Seria II, nr. 3, iul. 1937), A. Axelrad s-a referit cu venerație la Lovinescu, „cel mai autorizat critic literar în viață”. Poziția liberală a lui Lovinescu față de evrei, încă de la primul număr al *Sburătorului* (1919), va fi remarcată și de revista bilingvă *Lumea evreei* (director I. Brucăr) într-o scurtă prezentare făcută primului număr al revistei, cenaclului lovinescian, această rampă de lansare a gândirii, deschisă tuturor celor care au bătut la porțile ei nutriră sentimente umane. Poziția sa de valorificare a operelor de artă după nivelul lor estetic a fost expusă clar de însuși Lovinescu și în revista *Adam* (an. IV, nr. 50, 1932 și în nr. 59, 1933), atât în articolul legat de apariția volumului său *Memorii*, articol intitulat *Antisemitismul meu literar*, cât și în articolul *Germanii și evreii*. Vorbind despre

persecuțiile hitleriste, acestea, accentua Lovinescu, „constituie un act de ingratitudine... [câci] Evreul a reprezentat întotdeauna un pionier al culturii germane, un propagandist al mentalității și aspirațiilor germane. A persecuta astfel de oameni... este un act inexplicabil, apolitic și ingrat...”.

„Limitând chestiunea evreiască în cadrele literare, i-am dat și teoretic și practic cea mai liberală soluție pe care cred că i-a dat-o vreodată un critic român, cu răspunderea acțiunilor sale: teoretic - spunea Lovinescu - am recunoscut în naționalitate un act de voință pură, dar integrală, practic, am înglobat... întreaga literatură a scriitorilor evrei, fără distincție, pe simple criterii estetice...”. Pe temeiul acestor

numele dat de însuși Lovinescu, Ion Călugăru Prozele suculente ale lui Ion Călugăru, parte citite și la cenaclul *Sburătorul*, strânse în volumul *Caii lui Cibicici* (1923), au fost apreciate de critic atât pentru „pitorescul verbal moldovenesc”, cât și pentru modul de abordare, *Paradisul static* pentru acea „trecere de la regionalismul dorohioian... la o literatură modernistă, amestec de grotesc și fantastic, de realism și de evadare în basm uran...”, iar romanul *Copilaria unui netrebnic* a fost socotit de Lovinescu „o icoană a ghetoului provincial” etc.

Nici opera lui Ronetti Roman nu a fost ignorată de criticul exemplar care, în *Istoria literaturii române contemporane*, aprecia

MARI PERSONALITĂȚI DESPRE EVREI

mărturiu, ședințele cenaclului *Sburătorul* - consemnate lapidar în *Jurnal* - au unit, fără îngrădire, toate talentele, operele de artă valorificându-se „prin sensul lor estetic”. Aici avea să consemneze și faptul că ședința din 13 septembrie 1922 era „o întrunire mai mult semită”, demonstrând că nu a fost impresiionat niciodată de atacurile celor „mai multi antisemiți” privind „mai ales limba în care se exprimă scriitorii evrei, contestându-i autenticitatea”. În acest context criticul a ținut să marcheze faptul că originalitatea unei limbi nu stă în puritatea lexicală, ci în structura sintetică: „...cuvintele străine, neologismele... pot chiar fecunda limba”. Și astfel Lovinescu a făcut din Cenaclul său un Templu, cum afirma Felix Aderca: „În loc de biserică, un templu fără nici un perete, acoperiș și pardoseală legate și despărțite prin coloane subțiri de piatră. Și într-o cine vrea, se oprește cine vrea, rămâne, cum s-a spus de „Junimea”, cine poate... spiritul acesta unic de credință într-o cercetare estetică, sinceră și necondiționată l-a adus și-l menține domnul Lovinescu. O recunoaștem tot cei din jurul lui și îi va fi recunoscută”. Lovinescu, la rândul său, a scris cuvinte de largă înțelegere și adâncă apreciere despre Felix Aderca, prezent în paginile *Sburătorului* - la rubricile de proză, cronică, idolei, recenzii etc. - alături de alți scriitori evrei. Acest critic luminat l-a descoperit și adus în mijlocul scriitorilor la *Sburătorul* și pe B. Croitoru „să robească la revistă” (la 22 mai 1922). Și nu numai atât: de la această dată - amintește Sașa Pană, în volumul *Născut în '02. Memorii - File de jurnal* - revista i-a publicat recenzii ample, proză originală, sub

drama *Manasse* (1900) drept „una din cele mai puternice lucrări teatrale ale literaturii noastre... [în care] se dă icoana unei rase văzută și în eternitate și în mobilitatea ei...”. Lovinescu a recunoscut în această dramă „una din cele mai nobile opere ce au onorat literatura română”, fără a aduce „vreo jignire neamului românesc”. Poposim și asupra raportului dintre E. Lovinescu și B. Fundoianu, „teoreticianul franco-român al curentelor noi în revistele de avangardă”, creatorul imaginilor din *Herța bunicilor*, „poate singurul artist [și] în concepția lovinesciană care nu numai că știa care este talentul, dar îl și determina cu precizie”. Deschis celor investiți cu talent real, Lovinescu anunța, în *Recidivă* (*Sburătorul*, nr. 45, 1922), că, indiferent de polemicele dintre B. Fundoianu, criticul evreu de excepție și alți oameni de cultură, *Sburătorul* îi va publica articolele și studiile în care se susține „ideea împrumuturilor”, cronici, medaloane. În anul 1922, Fundoianu publica aici articolul *Alexandru Macedonski*, în care îl aprecia pe creatorul aceluși miracol, *Noaptea de mai*, dar îi reproșa publicarea epigramelor rătăcioase la adresa lui Mihai Eminescu.

La rubrica *Figurine din Sburătorul*, Lovinescu și alți critici au poposit și asupra operelor multor scriitori evrei. În articolul *B. Fundoianu* (reluat în *Critice*), Lovinescu salută și fenomenul rar al unei conștiințe literare, pe Ion Trivale (Iosif Netzel), criticul substanțial, mort în anul 1916 pe câmpul de luptă. Tot în *Critice* se va opri și la poezia lui Camil Baltazar, „cel din urmă venit al simbolismului”, considerat de critic un „fecund imagist”. Trecând cu

vedere unele greșeli de limbă, Lovinescu demonstrează că, în expresii figurate și cu o excepțională muzicalitate, acesta a creat frumoase elegii de dragoste.

În ședințele cenaclului *Sburătorul* îl găsim prezent și pe M. Sebastian și, tot aici, Ilarie Voronca a citit *Brătara nopților*, primită rece de Lovinescu, care însă în *Memorii* îi va rezerva pagini de apreciere. Încă din primii ani ai existenței revistei *Sburătorul*, I. Peltz a publicat în paginile ei versuri, proză, eseuri critice. În 1921, apare suita de *Poeme biblice* (Moise grăind către Domnul), iar în 1934, I. Peltz citește în ședințele *Sburătorului* și fragmente din renumitul roman *Calea Văcărești*, uimind prin „modul fidel de redare a deznădejii și mizeriei umane...”.

Din vatra *Sburătorului* mulți evrei „și-au pornit zborul” și asta datorită faptului că Lovinescu a fost nu numai un protector, ci și un stimulator al talentelor, fără deosebire. Chiar și în momentele tulburi, amenințat cu moartea de către forțe reacționare, el și-a continuat activitatea în același spirit, fără să abdice de la crezul său umanist.

EVELIN FONEA

1 Etape ale *Sburătorului*: 19 apr. 1919 - 7 mai 1921; 17 sept. 1921 - 7 iunie 1922 (cu titlul *Sburătorul literar*); 6 oct. 1922 - dec. 1922 (cu titlul *Sburătorul II*); mart. 1926 - apr. 1927 (cu titlul *Sburătorul*. Serie nouă. Anul IV. Exegează literară).

CĂLĂTORII NEOBOSIȚI PE MERIDIANELE LUMII

Creșterea tot mai mare a siguranței navigației, ca urmare a perfecționării mijloacelor mecanice și a aparatelor de orientare, a determinat, începând cu secolul al XI-lea, o sporire considerabilă a călătoriilor de durată pe mări și oceane, în scopul descoperirii unor noi teritorii și al stabilirii de legături cu noi comunități umane.

La început, evreii n-au avut în acest domeniu o contribuție pe măsura voinței și a capacității lor - datorită condițiilor istorice și social-politice în care au trăit. Având viața publică sugrămată de zidurile ghetourilor, evreii au fost frustrați mereu de o participare mai activă la dezvoltarea societății din care au făcut parte. Această contribuție va fi substanțială mai ales începând din a doua jumătate a secolului al XVIII-lea.

Pentru început, vom consemna câțiva dintre primii exploratori evrei.

În anul 1160, evreul Benjamin din Tudela (Navara) întreprinde o călătorie în toată lumea cunoscută până atunci. Pleacă din Saragoșă prin sudul Franței, la Marsilia, de unde se îmbarcă pentru Italia, trece prin Bizanț, de acolo în Siria, Palestina, Mesopotamia, apoi în Persia și Arabia și, după o călătorie de 13 ani, se întoarce în Egipt, vizitează toată coasta de nord a Africii și revine în Spania. Însemnările sale de călătorie au o deosebită valoare documentară. Ele conțin descrieri precise despre locurile vizitate, despre viața și obiceiurile locuitorilor, despre comunitățile evreiești și frunzații evrei, despre monumentele și clădirile văzute, legende și tradițiile unor popoare. Astfel, în însemnările sale făcute despre Roma, după descrierea comunității evreiești, compuse din 200 de familii, descrie cetatea creștină, basilica Sf. Petru, ruinele palatelor imperiale. Mai povestește că a

văzut în biserica Sf. Ioan din Roma cele două coloane din templul lui Solomon, „care se acoperă, în ziua de 9 Av, cu broboane de sudoare”.

Însemnările lui Benjamin au avut o valoare documentară deosebită și pentru contribuția lor la cunoașterea geografiei și etnografiei generale medievale, astfel că, timp de patru secole, au fost traduse în mai multe limbi europene.

Și alți evreii își înscriu numele printre temerarii călători. În secolul al XIII-lea, Iusuf Faqain, din Barcelona, face călătorii îndepărtate, cu o corabie în secolul al XV-lea, Abraham de Beja explorează Etiopia, iar Josef Zapatero cutreieră India, ambii fiind trimiși cu misiuni speciale de regele Ioan al Portugaliei. De asemenea, evreul Alfonso de Albuquerque a călătorit cu Vasco da Gama în jurul lumii, ocolind, în 1497, Capul Bunei Speranțe și descoperind, în 1498, insula Ceylon.

Întorcându-ne cu câțiva ani în urmă, consemnăm că evreii Rodrigo Sanchez, Luis de Torres și Morea medical l-au însoțit pe Columb - el însuși, probabil, evreu maran - în curajoasa sa călătorie, care a dus, în 1492, la descoperirea unui nou continent ce avea să fie numit America.

Dezvoltarea impetuoasă a științei și, mai târziu, Marea Revoluție Franceză au descătușat în Europa imense energii creatoare și au dat semnalul afirmării evreilor apusei în toate domeniile științei. Abia acum, prin marile lor realizări, evreii vor dovedi lumii nedreptatea ce li s-a făcut, de a fi ținți departe de focul luptei pentru progres în știință.

În secolul al XVII-lea, Tobia Cohen străbate China; în 1773, Israel Lyons, astronom evreu, explorează regiunile înghețate din nord, iar în 1845

Beniamin al III-lea, din Fălticeni, vizitează ținuturi din Afganistan și Persia. O performanță remarcabilă înregistrează Isac Israel Hayes, care în 1861, debarcă în Groenlanda și conduce o expediție proprie spre Polul Nord, atingând latitudinea de 81°35'. Din păcate, în această expediție moare un însoțitor al său - evreul August Sontag. Tot în ținuturile polare s-a avântat, în două rânduri, evreul Emil Bessels. În aceeași epocă, evreul ungur Herman Vambéry explorează numeroase ținuturi în Armenia, Sūhara și Persia (1851-1854), de unde culege material filologic și etnografic de importanță deosebită pentru studiul istoriei poporului ungur.

O figură etalon a caracterului complex al evreului mereu dornic de cunoaștere, mereu gata să facă studii aprofundate este Emin-Pașa, născut Isac Schnitzer, de profesie medic. Rămâne, timp de cincini, în Sudan, unde studiază oamenii și locurile, explorează Africa până la lacul Victoria și sfârșește ucis de indigenii acelei regiuni, despre care a scris pagini prețioase de observații științifice.

Un personaj de marcă dintre exploratorii evrei este Louis Gustave Binger. Remarcabil om de știință, el întreprinde, în 1885, o expediție de studii în Sudan și Golful Guineea, pentru meritele sale fiind numit, șapte ani mai târziu, guvernatorul Coastei de Fildes, a cărei capitală, Bivingville, i-a purtat numele. A fost unul dintre cei mai buni cunosători ai antropogeografiei și dialectelor senegaleze.

După cum se vede, sfârșitul secolului al XIX-lea este bogat în expediții conduse de evrei sau cu participare lor. Mai consemnăm.

În 1892, Angelo Heiperin conduce misiunea de salvare a expediției Peary, la Polul Nord, iar în

aceleiași an, evreul german Hermann Burchardt explorează Laponia, Islanda, Africa de Nord, Persia, Australia și Arabia de sud. Moare în 1904, ucis într-una din călătoriile sale îndrăznețe. De asemenea, evreul rus Samoilovici conduce o călătorie la Pol pentru salvarea expediției italiene Nobil, iar I.S. Poliakov, tot evreu rus, explorează regiuni necunoscute din Siberia. În aceiași sfârșit de secol, mai mulți evrei americani participă la cinci expediții polare.

Nu putem încheia aceste rânduri fără a aminti de un temerar și neobosit călător. El se numește Iuliu Popper și s-a născut la București, în anul 1857. Tânărul explorator străbate entuziaș Orientul, vizitează Japonia, Mexicul, Statele Unite, Cuba și apoi Argentina, unde cercetează terenurile auriere din sudul continentului. Întreprinde o expediție în Țara de Foc, pe care o cutreieră „în lung și-n lat” și unde dă munților și apelor întâlnite numele suveranilor români, ale unor oameni politici și localități din România. Moare în 1893, deci la numai 36 de ani, pe când pregătea explorarea ținuturilor polare sud-americane. „A fost (așa cum spunea despre Iuliu Popper o personalitate argentiniană, într-un necrolog) „un personaj legendar, de aventuri extraordinare, ca și Sindbad Marinarul, din « 1001 de nopți », poet, gentilom, viteaz, cu nervi de titan, neavând atracție pentru averi, un precursor în istoria civilizației”.

Numărul și îndrăzneala unor asemenea înaintași din rândurile evreilor vor crește simțitor în deceniile următoare, în ciuda tuturor nenorocirilor care aveau să se abată asupra poporului evreu, la jumătatea secolului al XX-lea.

MARIN OPRESCU

CINE UITĂ TRECUTUL RISCĂ SĂ-L RETRĂIASCĂ

REVISTA CULTULUI MOZAIC

SUPLIMENT DEDICAT ÎMPLINIRII A 50 DE ANI DE LA ELIBERAREA AUSCHWITZ-ULUI

Comemorări emoționante

La Templul Coral din București

Duminică 29 ianuarie a.c., a avut loc, la Templul Coral din București, solemnitatea comemorării a 50 de ani de la eliberarea lagărelor de exterminare de la Auschwitz-Birkenau de către trupele sovietice, manifestare organizată de Federația Comunităților Evreiești din România și Comunitatea Evreilor din București.

Au participat conducători ai F.C.E.R. și C.E.B., dl Victor Opaschi, consilier prezidențial, dl prof. Virgiliu N. Constanțescu, președintele Academiei Române, dl acad. Augustin Buzura, președintele Fundației Culturale Române, dl director Ștefan Ioniță, reprezentant al Secretariatului de Stat pentru Culte, personalități ale vieții culturale românești, ziaristi, un numeroas public.

Au fost prezenți Excelențele Sale dñii Avshalom Megiddon, ambasadorul Statului Israel, Alfred Moses, ambasadorul S.U.A., Bogumil Luft, ambasadorul Poloniei, Paul Ullmann, ambasadorul Austriei, dl Roman

Wyborski, consilier al Ambasadei Poloniei, dna Lily Hahami, consilier cultural al Ambasadei Israelului, dl Petar Susnjara, consilier al Ambasadei Croației, dl Baraschi, consilier al Ambasadei Israelului, dna Nancy Pelletreau, consul general al Ambasadei S.U.A., dl Rainer K.Schömburg, atașat de presă al Ambasadei Germaniei, dl Joshua Green, reprezentant al F.M.I. la București, dna Mara Coen, reprezentant al „Joint”-ului, dna Tova Bin Nun, director general al „Sohnut”-ului din România.

Prim-cantorul Willy Hamik a psalmodiat rugăciuni de binecuvântare a memoriei kedoșimilor de la Auschwitz-Birkenau. Corul Templului Coral (dirijor Roger Avramescu) a intonat cântece sinagogale adecvate momentului comemorativ.

Rememorând cumplitele atrocități comise de naziști, care au exterminat

Continuare în pag. 8

Cuvântarea domnului acad. prof. NICOLAE CAJAL

EXCELENȚE,
Doamnelor și domnilor,

În urmă cu 50 de ani, mai exact la 27 ianuarie 1945, focurile crematoriilor de la Auschwitz au fost stinse, banda rulantă a morții oprită, exterminării de oameni la nivel industrial i s-a pus capăt - și vreau să cred - pentru totdeauna.

Pe poarta Auschwitz-ului au pășit, timp de trei ani, peste un milion de oameni, de oameni nevinovați, în marea lor majoritate evrei (90%). Când, acum cinci decenii, la 27 ianuarie 1945, ostași și ofițeri ai Armatei Sovietice au pătruns în acel imens câmp al infernului, nu au găsit decât 7 000 de muribunzi. Peisajul era apocaliptic.

Cei mai mulți am văzut cu groază aspecte filmate din ce au găsit eliberatorii în aceste lagăre, mulți din noi cu conștiința umbră, zguduită că noi - mulți cu drame mai mult sau mai puțin consumate - trăiam, în timp ce 1 600 000 dintre semenii noștri au suferit și au murit acolo în chinuri fizice și morale de neconceput; cei mai mulți dintre ei numai pentru că erau evrei. Cifra dată de mine: 1 600 000 se referă numai la cei care în lagărele morții de la Auschwitz s-au transformat în fum, în fum de martiri și la cei - puțini - salvați de la moarte după chinuri greu de imaginat. În realitate, în lagărele morții, în câmpuri de muncă forțată sau în deportare, au pierit circa 6 000 000 dintre semenii noștri, dintre care 1 500 000 copii, în marea lor majoritate numai pentru că s-au născut din părinți sau bunici de religie mozaică (sau având după legile rasiale cel puțin 25% sânge evreiesc).

Nu mă voi referi astăzi, aci, la cei chinuți sau morți în alte lagăre de exterminare (Dachau, Transnistria - spre exemplu) sau la cei uciși în pogromurile din Dorohoi, București, Iași, în cursul aceluiași proces cunoscut sub numele HOLOCAUST.

Am avut privilegiul de a face parte - în calitate de președinte al Federației Comunităților Evreiești din România - din

delegația țării noastre, condusă de președintele României, domnul Ion Iliescu, la manifestările organizate de Guvernul Poloniei la Cracovia, Auschwitz și Birkenau.

În întâlnirea noastră de astăzi, de aici, în Templul Coral, venim să marcăm cu o durere sobră acest eveniment ce a căpătat, pentru orice om normal, o dimensiune copleșitoare (în ciuda faptului că mai există oameni, subprimitivi, care încearcă să neghe sau să reducă dimensiunile Holocaustului și să se încăpățâneze - din motive politice, din lipsă de cultură sau din ură ancestrală - să conteste Holocaustul sau tocmindu-se cu privire la numărul victimelor - nu 6, ci 5, nu 5, ci 3,5 milioane!).

Dați-mi voie, doamnelor și domnilor, să

Continuare în pag. 8

La Ambasada Poloniei din București

Vineri 27 ianuarie a.c., a avut loc, la Ambasada Poloniei din București, o ceremonie prilejuită de împlinirea a 50 de ani de la eliberarea lagărului morții de la Auschwitz-Birkenau, devenit un simbol al ororilor fascismului.

În Polonia

Cu prilejul comemorării a 50 de ani de la eliberarea Auschwitz-ului, la ceremoniile care au avut loc în Polonia au participat șefi de state și de guverne, laureați ai Premiului Nobel pentru Pace, membri ai unor organizații internaționale, supraviețuitori ai Holocaustului și urmași ai victimelor acestuia, inclusiv tineri și copii, precum și numeroși ziaristi și cameramani din întreaga lume. Din delegația română, condusă de președintele ION ILIESCU, au făcut parte dñii TEODOR MELEȘCANU, ministrul afacerilor externe, acad. NICOLAE CAJAL, președintele Federației Comunităților Evreiești din România, prof. univ. dr. ION BERCEANU, președintele Asociației Antifasciștilor din

România, IOAN GRIGORESCU, ambasadorul României la Varșovia, TRAIAN CHEREBULE, consilier prezidențial, DAN NĂSTASE, consilier de stat, dr. OLIVER LUSTIG, scriitor, supraviețuitor al lagărului de la Auschwitz.

La 26 ianuarie a.c., după sosirea pe Aeroportul Cracovia-Balice, delegația română a participat la ședința festivă a Senatului Universității Jagellone, care a avut loc la Collegium Novum. Dl A. Koj, rectorul Universității Jagellone, a prezentat expunerea „Rolul universității în modelarea conștiinței pașnice între popoare”, după care președintele Poloniei, Lech Walesa, a rostit o alocuțiune.

În aceeași zi, la Castelul Wawel, în prezența a 23 de șefi de state, a altor reprezentanți din cele 34 de țări participante, a unor laureați ai Premiului Nobel pentru Pace, a membrilor delegațiilor și a unor conducători ai marilor organizații evreiești internaționale, s-a ținut o întrunire în care s-a dezbătut proiectul Apelului către națiunile lumii. (Publicăm Apelul în pag. 9.) Au luat cuvântul președintele Poloniei, Lech Walesa, alți șefi de state, printre care și președintele României, Ion Iliescu, Elie Wiesel, laureat al Premiului Nobel pentru Pace, Shewach Weiss, președintele Knesset-ului. În seara aceleiași zile, la Teatrul „J. Slowacki”, gazde și oaspeți au ascultat un concert solemn consacrat comemorării a 50 de ani de la eliberarea lagărului Auschwitz-Birkenau, concert susținut de corul și orchestra Filarmonicii de Stat, conduse de dirijorul Krzysztof Penderecki, de asemenea, unul dintre compozitorii polonezi contemporani de prim rang, autor al unor lucrări simfonice dedicate victimelor celui de-al doilea război mondial: celor de la Auschwitz, de la Hiroșima, din Ghetoul Varșoviei.

La 27 ianuarie, ceremonia comemorativă de la Auschwitz a început printr-un moment de reculegere la poarta lagărului, după care a fost parcurs drumul până la Blocul Morții.

Președintele Poloniei, Lech Walesa, a

Continuare în pag. 9

Continuare în pag. 9

Cuvântarea domnului ing. THEODOR BLUMENFELD

Excelențe,
Doamnelor și domnilor,
Memoria celor asasinati nu trebuie ucișă.
„Martorii n-au dreptul să tacă”.

Comemorăm azi 50 de ani de la eliberarea lagărului de exterminare de la Auschwitz - cea mai mare „casă a morții” ridicată de naziști - simbol al uciderii perfecte, organizate, a milioane de oameni nevinovați, reprezentând mai toată Europa: francezi, ruși, polonezi, italieni, cehi, țigani, luxemburghezi, germani indizirabili, dar marea lor majoritate evrei. Printre ei, evrei deportați din Ardealul de Nord, ocupat vremelnice de Ungaria horthyistă, ca urmare a Dictatului de la Viena. „Au existat multe locuri blestemate, dar nici unul nu a

devenit în asemenea măsură simbolul infernului nazist ca Auschwitz, cel mai mare lagăr de exterminare din toate vremurile...” (Heinz Galinski). În fond, comemorăm astăzi milioanele de martiri exterminați în toate lagărele naziste în timpul celui de-al doilea război mondial.

O pioasă și necesară aducere a minții, căci „Cine nu-și amintește trecutul se condamnă să-l re trăiască” (Santayana).

Auschwitz-ul, simbol al tuturor lagărelor de exterminare, conceput și construit din ordinul diabolic al lui Hitler, care a hotărât „soluția finală a problemei evreiești” încă din vara anului 1941,

50 de ani de la eliberarea Auschwitz-ului

La Templul Coral din București

Urmare din pag. 7

6 milioane de surori și frați ai noștri, dintre care peste un milion la Auschwitz, dl acad. Nicolae Cajal, președintele F.C.E.R., a adus un tribut de recunoștință eliberatorilor lagărului, condamnăm ideologiile totalitariste, ura de rasă, antisemitismul și orice altă manifestare xenofobă, a atras atenția asupra pericolului folosirii în scopuri distructive a tehnicii celei mai avansate, în trecut gazul Zyklon B, în prezent virtualitatea tragică a unui Holocaust nuclear, exprimându-și totodată speranța că rațiunea va învinge forțele răului, comemorarea a 50 de ani de la eliberarea lagărului de la Auschwitz transformându-se într-un memento pentru generațiile de azi și de mâine.

Scritorul dr. Oliver Lustig, fost deținut al lagărului de la Auschwitz-Birkenau, a relatat, în cuvinte emoționante, momentele cumplite ale „soluției finale”, de la primii pași făcuți de el și familia lui în imperiul morții, a evocat solemnitățile de acum de la Auschwitz, suprapunându-le ororilor din urmă cu 50 de ani, deplângând asasinarea tuturor martirilor noștri, uciși la Auschwitz

și în alte lagăre de exterminare, în pogromurile de la București, Iași, Dorohoi, în lagărele din Transnistria.

A mai vorbit dl prof. dr. doc. Marcel Saragea, directorul Căminului-spital „Amalia” și Șef Rabin dr. Moses Rosen”, atrăgând atenția asupra pericolului resuscitării actuale a fascismului și citând exemple din țara noastră.

Dl ing. Oly Lazăr, vicepreședintele C.E.B., a prezentat programul susținut de corul de copii și corul tineretului eвреu „Șira Vezimra”, dirijor Izu Gott, care a cuprins cântece îndemnând la acțiune împotriva incendiatorilor lumii („S'brent"), îmbărbătând conștiințele („Kol Haolam Kulo", „Gam ki Eileh"), înălțând cugetele în spiritul demnității și dărueniei, al speranței și credinței în victoria Binelui („Marșul partizanilor evrei", „Ani Maamin").

Corul Templului Coral, hahamul Eliezer Glantz, prim-cantorul Willy Harnik au intonat rugăciuni pentru odihna sufletelor celor uciși la Auschwitz, ale tuturor kedoșimilor noștri.

În încheiere, a fost rostit un Kadiș colectiv în memoria victimelor Holocaustului.

Cuvântarea domnului acad. prof. NICOLAE CAJAL

Urmare din pag. 7

încerc să vă exprim cu emoție, cu durere, câteva gânduri modeste pe marginea tragicului eveniment comemorat și cu scuze anticipate că poate nu voi putea fi capabil (sunt conștient de aceasta) să aduc, să evoc în cuvintele mele tragismul unic al acestei perioade de criză a civilizației și omeniei.

Auschwitz nu este numai numele dat celui mai mare lagăr nazist de exterminare - de fapt celor trei lagăre alăturate, Auschwitz din Oswiecim, Auschwitz II din Birkenau și Auschwitz III din Buna Monowitz -, ci și simbolul recăderii în barbarie în plin secol XX. La baza acestei neobarbarii s-au aflat fanatismul de orice fel, extremismul intolerant, totalitarismul, disprețul și ura nu numai față de indivizi, ci, mai cu seamă, față de grupuri, de etnii întregi în cazul Holocaustului și chiar față de valori ale umanității. Dacă s-ar fi inventat vreun vaccin împotriva acestora, comemorările jubiliare - ca cea de astăzi - nu ar fi avut, poate, dramatismul și actualitatea de care devenim, cu trecerea vremii, tot mai conștienți.

Fenomenul are o semnificație și mai gravă dacă luăm în considerare faptul că drama, tragedia s-a declanșat în societatea cea mai dezvoltată industrial și intelectual - ne referim la Germania anilor '35-'45.

Progresul tehnic și intelectual nu sunt, întotdeauna, o pavăză împotriva unor astfel de orori. Să nu uităm că, dacă Zyklon B, la vremea sa o descoperire de seamă, a fost apt să ucidă în doi ani și zece luni milioane de nevinovați, astăzi, „energia nucleară”, culme a progresului tehnic, poate ucide insutit. Mă tem de conjuncția dintre resurecția fanatico-tribală și arma nucleară; și mă tem, mai ales, de condițiile sociale și economice care le-ar putea face posibile. Când caracterul ireversibil și cumulativ al progresului tehnic, scria un autor, nu-mi aduc aminte numele, se întănește cu permanențele ancestrale ale politicii, există ceva, tot mai exploziv, tot mai amenințător.

Această virtualitate tragică face și mai util pentru cetățeanul lumii moderne „memento"-ul pe care îl constituie comemorarea Holocaustului și, poate, chiar existența Gulagului. Specificitatea celui dintâi impune însă o meditație aparte, pe care voi căuta s-o relev în câteva cuvinte; nu doar în calitatea mea de eвреu, ci, mai ales, în cea de fervent încredător în echivalența morală dintre Omenire și Omenie; o profundă credință în Om mă face să sper că spiritul uman - aflat la antipodul gregarității, brutalității, agresivității și egoismului feroce, sadismului identificat prin duritate, vocației de a distruge bazată pe disprețul și nepăsarea față de semenii, acest spirit uman deci, conștient și activ împotriva relelor amintite, nu este numai o construcție utopică și, ca atare, apelul iudeo-creștin de „a nu face altuia ceea ce ție nu-ți place” nu prezintă doar un abstract comandament moral irealizabil, ci ar putea fi o normă de conviețuire care să contribuie la sporierea securității individului și colectivității.

O legendă iudaică amintește că - pe când trimișii lui Dumnezeu căutau în vechea Sodomă și Gomoră un singur om milos și bun - cu greu l-au găsit; îndemnul lor disperat pentru a-l convinge pe ceilalți oameni să se îndrepte nu găseau nici un ecou; întrebați de un copil de ce se mai străduiesc de vreme ce tot nimeni nu le dă ascultare, aceștia au răspuns că vor continua chemarea lor ca nu cumva obscenitățile celorlalți să înceapă a avea vreun efect chiar și asupra lor.

În ultimă instanță, speranța include

încrederea în noi înșine; să ne întărim deci speranța că nu vom deveni captivii răului, că vom identifica tot ce este împotriva celui alt, că vom învinge răul din lume.

Holocaustul are importanță nu numai pentru evrei, ci pentru întreaga omenire; și poate chiar pentru Dumnezeu, îndrăznesc să spun, căci, în concepția noastră mozaică, Istoria și marile ei drame se petrec pe arena unui Universal, în care este inclusă ca Imanență și Divinitate. Dacă ne-am pierde speranța, aci, pe pământ, ne-am pierde - s-a spus - credința și întru Cel Etern. Mi-am permis această afirmație deoarece mulți s-au întrebat: cum să înțelegi că Dumnezeu lui Avraham, Itzhac și Iacov și al întregii omeniri ar fi putut lăsa să se piardă „poporul ales” pentru o înaltă menire etică, oricare ar fi fost acel popor?

La Auschwitz totuși, ingerul nu și-a făcut apariția să-l salveze pe Itzhac dus de Tatăl său la sacrificiul suprem.

Mulți și-au pus întrebarea: „de ce n-a apărut?”, convingși fiind că gândirea omului nu poate cuprinde pe cea a Domnului; au fost îndreptățiți să se întrebe dacă Dumnezeu și-a respectat „contractul” cu protopărinții noștri; trebuie să recunoaștem că, „a rebours”, după refacerea poporului și a țării lui Israel, se poate spune că da!

Feriți, astfel, de posibila erezie, potrivit căreia oamenii ar fi ispitiți de Diavol să gândească că Dumnezeu a fost însăși cruzimea Auschwitz-ului, foarte mulți au optat din nou pentru drumul credinței în Dumnezeu-Binele, unica garanție că binele nu constituie numai o invenție ideologică omenască.

Dar, după Holocaust, omul nu se mai poate amăgi cu încrederea naivă în omenire; luciditatea devine un comandament al înseși credinței - în ipoteza că Omul rămâne întru Dumnezeu, iar El (Elokim) sălășluiește în Om. Un înțelept eвреu, Nachman din Bratslav, spunea că „nu există inimă mai întreagă decât inima frântă”. L-aș parafraza, cu ocazia acestei solemne comemorări: Auschwitz-ul ne-a frânt inima, nouă, supraviețuitorilor, și nu numai nouă, dar ne-a întărit credința în importanța Binelui și în necesitatea identificării răului; de oriunde și de oricând.

Excelențe,

Doamnelor și domnilor,

Manifestările din zilele acestea de la Auschwitz, de pe locurile în care au pierit aproximativ 1 600 000 de oameni (90% evrei) din mai toată Europa, dintre care 350 000 de persoane deportate de fasciști din Polonia, 300 000 din Ungaria - 150 000 din nord-vestul Ardealului ocupat atunci de fasciștii maghiari (trebuie să remarc că la Auschwitz nu a ajuns nici un eвреu din România, de pe teritoriul aflat sub autoritatea românească) - spuneam, deci, doamnelor și domnilor, că manifestările din zilele acestea de la Auschwitz-Birkenau, manifestările din aceste zile de pretutindeni, se doresc a fi nu numai o pioasă amintire a milioanele de victime nevinovate, dar, mai ales, o lecție de neuitat pentru toți cei pe care dorim să-i numim oameni, o încercare de acuzare a celor vinovați direct, ca și a celor care au stat și au privit pasivi ducerea la chinuri și moarte a milioane de oameni smulși din casele lor pentru singura vină de a se fi născut evrei.

Comemorarea lor astăzi constituie un legământ de a nu-i uita, martirii lor trebuind a fi un memento capabil să oprească repetarea sub orice formă a răului, să pregătească speciei umane un viitor mai bun.

Și, poate, dacă romanii au introdus dictonul „memento mori”, „Memento mori”, să propunem și noi întregii lumi: „Memento Auschwitz”!

Cuvântul domnului OLIVER LUSTIG

Vă vorbesc unul dintre cei peste 150 000 de evrei din nordul Transilvaniei - atunci ocupat de Ungaria horthystă - care au fost deportați, în cumplita primăvară a anului 1944, la Birkenau-Auschwitz, cel mai mare complex de exterminare a oamenilor din toate timpurile.

La 3 mai 1944, jandarmii și polițiștii horthysti au început arestarea și internarea în ghetouri a evreilor, simultan în toate satele și orașele Ardealului de Nord. În mai puțin de 6 săptămâni, toți cei peste 150 000 pășisem deja pe poarta Birkenaului; aproape 100 000 dintre noi eram transformați în cenușă și fum.

În lunga noapte fascistă, au gonit spre Birkenau-Auschwitz sute de trenuri din aproape toate țărilor Europei ingenucheate de Germania nazistă.

Cu profundă recunoștință față de poporul român, țin să subliniez că România se numără printre extrem de puținele țări din care nici un tren nu a pornit spre Birkenau.

Dar asta nu înseamnă să uităm; dimpotrivă, acum și de fiecare dată când comemorăm morții noștri de la Birkenau, din celelalte lagăre naziste, ne plecăm frunțile și deplângem cu aceeași durere în suflet pe martirii noștri din timpul rebelunii legionare din București din ianuarie 1941, din trenurile morții și pogromul de la Iași, deplângem tragedia celor 230 000 de frați ai noștri din Basarabia și Bucovina de Nord, tragedie care a culminat cu deportarea în Transnistria, din ordinul mareșalului Antonescu, a peste 130 000 de evrei, dintre care s-au reîntors în viață doar 50 000.

Onorată adunare,

Marea crimă a mileniului - exterminarea oamenilor în ritm și în proporții industriale - a fost oprită la 27 ianuarie 1945. Ostașii și ofițerii Armatei Sovietice care au intrat în lagăr au găsit în întreg complexul Auschwitz I, Birkenau și Auschwitz III doar câteva mii de muribunzi, de cadavre vii, cum li se spunea în lagăr.

Au trecut cinci decenii de când camerele de gazare au fost aruncate în aer, iar focurile crematoriilor au fost stinse pentru totdeauna. Toți vorbitorii, toate mesajele și însuși Apelul adresat popoarelor la a 50-a comemorare a eliberării de la Auschwitz au îndemnat la toleranță, la înțelegere, la iertare.

Mărturisesc că, încă din primii ani de după eliberare, a început să mă frământă întrebarea dacă noi, supraviețuitorii, trebuie să iertăm, dacă avem dreptul să iertăm și în numele acelor care au rămas pentru totdeauna acolo. Răspunsul nu este ușor. În ce mă privește, pentru ce am suferit eu personal, am iertat de mult. Dar m-am întrebat și mă întreb: am eu dreptul să iert și în numele mamei sau al tatălui meu ucis la Mauthausen? Pot eu să știu ce am simțit mama mea și celelalte mame în camera de gazare, când aerul otrăvit se ridica de la podea spre tavan, iar copiii, primii care au început să se sufoce, se agățau cu disperare de trupuile mamelor, încercând să se înalțe barem cu câțiva centimetri, să mai prindă o gură de aer? Nu vom ști niciodată dacă, în acele clipe teribile, mamele se rugau lui Dumnezeu pentru iertarea păcatelor ori blestema și implorau cu ultimele lor țipete răzbunare.

Acum, după 50 de ani de la eliberare, sunt convins că nu se poate trăi cu un sentiment de ură permanentă. Sunt convins mai ales că n-avem dreptul să transmitem sentimente de ură generațiilor viitoare. Trebuie să avem dorința și puterea de a ierta. Suntem chiar datori să-i iertăm pe cei care și recunosc vina și vor să fie iertați. A ierta nu înseamnă însă a uita. Să uităm nu putem și nici nu avem acest drept. Pentru cei peste un milion de evrei exterminați la Birkenau nu s-a găsit loc de mormânt. Cenușa lor a fost dusă de Vistula spre mări și oceane. Fumul lor a fost împrăștiat în cele patru zări. Sufletele lor nu se pot odihni decât în memoria omenirii.

Fie ca amintirea lor, a tuturor martirilor Holocaustului, să se păstreze mereu vie în întreaga omenire!

Fie ca înțelegerea, toleranța, respectul între oameni, indiferent de rasă, de naționalitate, de credință, de opinii politice, să se statorească peste tot și să ne ajute să trăim mai bine, mai curat, mai frumos!

Fie ca noul mileniu să-l începem sub semnul păcii pe întregul glob și, în sfârșit, să fie pace și în sufletele noastre răvășite de atâta zbucium și suferință!

Vă mulțumesc pentru atenție.

50 de ani de la eliberarea Auschwitz-ului

Apel către națiunile lumii

La 50 de ani de la eliberarea lagărului de exterminare de la Auschwitz-Birkenau, ne-am întâlnit pentru a ne aduce aminte de cea mai mare crimă din istorie, crimă care în intenția autorilor trebuia să reprezinte „soluția finală”. Era o crimă îndreptată în primul rând împotriva evreilor, dar și împotriva altor popoare - polonezi, romi, ruși, olandezi, francezi, nemți, austrieci, bieloruși, bulgari, iugoslavi, luxemburghezi, lituanieni, letoni, danezi, estonieni, cehi, croați, ununari, bosniaci și herțegovineni, belgieni, italieni, ucraineni, sloveni, slovaci, români, macedoneni, norvegieni și albanezi.

Aici, pe pământ polonez, dar nu cu mâini poloneze, naziștii germani au ridicat o rețea de lagăre, între care cel de la Auschwitz-Birkenau a devenit simbolul răului și barbarie, nu numai pentru secolul XX. Datorăm victimelor amintirea memoriei lor, dar și speranța în viață. Moștenirea lor trebuie să contribuie la consolidarea încrederii omenirii într-un viitor liber de rasism, ură și antisemitism.

Așa cum datorăm victimelor de la Auschwitz amintirea memoriei lor, tot așa suntem datori celor ce trăiesc grija pentru pace, toleranță și drepturile omului. Credem și avem speranța că aceste principii vor fi apărute cât se va putea mai bine, că ele vor pătrunde adânc în conștiința întregii comunități internaționale, că vor însuși inimile și mințile tuturor și că, la sfârșitul secolului XX, se vor găsi instrumentele care să garanteze rezolvarea pașnică a tuturor conflictelor.

Crimele de genocid nu pot fi uitate. Indiferent unde, când și de cine au fost făptuite, ele se cer condamnate, pe baza justiției, și trebuie să constituie un avertisment pentru generațiile contemporane și viitoare.

Se spune că cine salvează o viață salvează întreaga omenire. Cel care ia o viață omenească distruge ordinea acestei lumi.

De aceea, dorim să adresăm întregii lumi, tuturor națiunilor, tuturor bărbaților și femeilor următorul apel:

Să nu se mai repete fanatismul și violența!

Să nu se mai repete războiul și uciderea oamenilor!

La Ambasada Poloniei din București

Urmare din pag. 7

Guvernului român, conducătorii ai F.C.E.R. și C.E.B., ambasadori, alți membri ai corpului diplomatic acreditați la București, supraviețuitori ai Holocaustului, ziariști.

După ce a evocat principalele momente ale istoriei creării și funcționării acestei sinistre fabrici de exterminare în masă, unde au fost uciși în chinuri indescriptibile polonezi, țigani, reprezentanți a peste 20 de națiuni europene, dar - mai cu seamă - evrei, Excelența Sa dl Bogumil Luft, ambasadorul Poloniei la București, a arătat în alocuțiunea d-sale că Auschwitz este și rămâne un simbol al Holocaustului. „Polonezii - a subliniat D-sa - au murit fiindcă au luptat cu autoritățile de ocupație, evreii au murit pentru simplul fapt de a se fi născut evrei. De aceea, Holocaustul este unic.

Ceea ce a încercat nazismul nu a fost numai distrugerea unui popor, cel evreu, ci și a fililor altor etnii, care au avut curajul de a se împotrivi ideologiei urii de rasă. Fascismul a încercat să distrugă civilizația

Europei. De aceea, împlinirea a 50 de ani de la eliberarea lagărului de la Auschwitz-Birkenau de către trupele sovietice este nu doar un prilej de comemorare a victimelor, ci și de a spune NU uciderei omului de către om, uciderei valorilor morale”, a conchis D-sa.

În continuare, a luat cuvântul dl ing. Theodor Blumenfeld, secretarul general al F.C.E.R.

Dna Eva Czinczar-Lustig, dl Amen Natan, președintele Asociației evreilor din România victime ale Holocaustului, dna Tereza Mozes și dl Ladislau Grün, supraviețuitori ai lagărului de la Auschwitz-Birkenau, au relatat, în cuvinte emoționante, cumplitele momente ale vieții lor, pe atunci, foarte tinere, începând cu clipa deportării, în 1944, cu întreaga familie din ghetourile Transilvaniei de Nord, ocupată de Ungaria fascistă, prin Dictatul de la Viena și marcând distrugerea - în câteva secunde - a tuturor celor dragi. Ei și-au exprimat convingerea că datoria lor fundamentală este aceea de a lupta pentru ca asemenea orori, generate de intoleranță sub orice formă, să nu se mai repete.

Cuvântul domnului ing. THEODOR BLUMENFELD

Urmare din pag. 7

reprezintă acele uzine ale morții: Birkenau, Treblinka, Bergen-Belsen, Mauthausen, Dachau. În acest „complex industrial” de genocid uman (20 mai 1941 - 27 ianuarie 1945), au fost deținuți trei milioane și jumătate de oameni, dintre care 90% erau evrei. În alegerea acestui loc s-a avut în vedere faptul că Auschwitz-ul era situat lângă Katowice, în Silezia Superioară, cu acces ușor pe calea ferată pentru transportarea victimelor, iar pe de altă parte, regiunea era izolată de restul Poloniei.

Fată de alte lagăre, la Auschwitz s-au introdus „metode noi” de exterminare în masă și anume uciderea prin gaze, folosindu-se un produs al industriei chimice germane cu denumirea comercială „Zyklon B”, gaz folosit timp de doi ani și zece luni. La organizarea și construirea unei asemenea diabolice „fabrici a morții” au participat toate organele politice și de stat germane, în frunte cu Gestapoul, organizații centrale, firme particulare din industria chimică, care au conceput, produs și experimentat gazul morții. Documentele atestă faptul că principalele puteri ale coaliției antihitleriste au fost informate de ceea ce se întâmpla la Auschwitz și în celelalte lagăre de exterminare, însă nu au reacționat în nici un fel pentru stoparea atrocităților. Sub diferite pretexte, nu s-a dat urmare cererilor de a se bombarda căile de comunicație spre Auschwitz, camerele de gaze, cuptoarele vorace etc.

Deci „lumea civilizată” știa și totuși „lumea civilizată” a tăcut. „Unde era omul atunci?” Cum s-au putut împăca cu faptul că dr. Mengele, supranumit „îngerul morții”, împărțea moartea la Auschwitz? Numai în perioada mai - noiembrie 1944, au fost omorâți acolo jumătate de milion de

În Polonia

Urmare din pag. 7

rostit un cuvânt de deschidere, din care spicuim: „*Arbeit macht frei*” - inscripția de la intrarea în lagăr - reprezenta nu calea către libertate, ci calea cea mai scurtă către moarte. Nu munca, ci moartea îi elibera pe oamenii care păseau pe această poartă. (...) Aș vrea să păstrez acest semn de exclamare ca să nu uit niciodată ce s-a petrecut. Genocidul e tot atât de bătrân ca omenirea, dar în secolul al XX-lea, prin tehnica înaltă, genocidul s-a preschimb în industrie”. Apoi, Garda de Onoare a depus, la Zidul Morții, o coroană de flori, reprezentând națiunile din rândul cărora au fost uciși aici oameni nevinovați.

După încheierea ceremoniei de la lagărul Auschwitz, cei prezenți s-au îndreptat spre locul unde s-a aflat lagărul Birkenau. Acolo s-au desfășurat slujbe religioase evreiești (oficiant - Rabinul Menahem Jaskovitz), catolice (oficiant - Episcopul Tadeusz Rakoczy), ortodoxe (oficiant - Episcopul Sergiuz Dziwascovski). Episcopul Rudolf Pastucha a rostit, în limba polonă, o rugăciune pentru odihna sufletelor victimelor de la Auschwitz-Birkenau. De asemenea, reprezentanți islamici s-au rugat pentru cei care au pierit în teribila catastrofă.

Au luat cuvântul:

Baronul Maurice Goldstein, primul deținut politic al Auschwitz-ului, din a cărui cuvântare cităm: „La 27 ianuarie 1945, când trupele sovietice au eliberat Auschwitz, împlineam 23 de ani. Auzeam zgomotul libertății, speram să părăsesc Auschwitz-ul, dar Auschwitz-ul nu ne-a părăsit niciodată. (...) Am venit aici să onorăm memoria victimelor, majoritatea evrei, din peste 20 de țări europene ocupate de naziști în timpul celui de-al doilea război mondial. Supraviețuirea era întâmplătoare. Moartea era o permanență. (...) Revăd propria mea familie, re trăiesc oribila selecție, prin care 65% dintre noi veniți erau trimiși direct în camerele de gaze. Aceasta era oribila realitate cotidiană. (...) Auschwitz nu este doar un muzeu care le păstrează amintirea, ci și o punere în gardă a întregii umanități pentru ca asemenea indescriptibile atrocități să nu se mai repete. Auschwitz este cel mai teribil avertisment adresat umanității. Supraviețuitorii trebuie să mărturisască ce s-a întâmplat aici. (...) Stanislaw Ryniak, fost deținut politic la Auschwitz, care a spus: „Am trăit marșurile morții (...), am fost martori ai rasismului care a dus la crimă contra umanității. N-aș vrea ca aceasta să se repete vreodată. (...) Aceste orori trebuie să fie cunoscute de

generațiile viitoare, pentru a trage imperioase învățăminte din lecția trecutului”.

Elie Wiesel, laureat al Premiului Nobel pentru Pace, supraviețuitor al Auschwitz-ului, născut în Transilvania de Nord, reprezentant al președintelui S.U.A., Bill Clinton, din al cărui cuvânt redăm mai jos un fragment:

Shewach Weiss, președintele Knesset-ului (Parlamentul israelian), din al cărui cuvânt redăm mai jos un fragment.

Au fost depuse coroane de flori în fața plăcilor memoriale cu inscripții în limbile țărilor de origine ale victimelor lagărului. Președintele României, Ion Iliescu, a depus o jerbă de flori în dreptul inscripției în limba română. Au fost, de asemenea, aprinse candelă pe linia ferată care transporta deținuții spre lagărul morții.

Fostul deținut la Auschwitz, Wladislaw Bartoszewski, președintele Consiliului Internațional al Muzeului Auschwitz, și alții au dat citire Apelului către națiunile lumii, adoptat de Adunarea comemorativă Auschwitz-Birkenau, de la Cracovia, după care s-au citit mesajele primite din partea unor conducători de organizații internaționale, personalități de seamă ale vieții politice, ca Dalai Lama, Boutros Gali, Henry Kissinger. În toate acestea a fost condamnată crima împotriva evreilor, în principal, dar și împotriva altor popoare, „care s-a petrecut pe pământul Poloniei, dar nu cu mâinile polonezilor”, ea fiind săvârșită de fasciști care, „au construit un simbol al barbariei în secolul al XX-lea”.

„Genocidul a existat pe Pământ de pe vremea lui Abel și Cain”, a spus în încheiere președintele Poloniei, Lech Walesa, laureat al Premiului Nobel pentru Pace. „Dar aici oamenii au fost uciși cu tehnica înaltă, foarte complicată, cu o birocrație pe măsură. Atunci a apărut un nou tip de criminal, criminalul din culise, care n-a atins pe nimeni, dar are mâinile mângiate de sângele a milioane de oameni. Această fabrică a morții reprezintă un simbol a ceea ce este mai rău în om. Crima nu poate să rezolve, ci să creeze probleme (...). După ce s-a întâmplat aici, mai poți fi filozof, mai poți crea o poezie? După tot ce s-a întâmplat aici, se naște întrebarea: prin ce se deosebește omul de animal? (...) Am dori să aducem un omagiu victimelor, dar, din păcate, acest loc nu e un cimitir. (...) Să ne îndepărtăm de ură, de invidie, de violență, pentru ca asemenea orori să nu se mai repete!”.

Întreaga asistență a păstrat un moment de reculegere în memoria victimelor lagărului de exterminare de la Auschwitz-Birkenau.

În încheiere, fiecare șef de stat sau reprezentant al său a semnat în Cartea de Onoare a Muzeului lagărului Auschwitz-Birkenau.

Din cuvântul domnului ELIE WIESEL

„Vă vorbește un om care acum 50 de ani n-avea nici o speranță de viață. Eram un număr: 70713. (...) Toată viața mea am spus Isgalad, ceea ce am auzit mai înainte. Prietenii, închideți ochii și priviți! Veți vedea ce-am văzut eu în noaptea aceea. Închideți ochii și veți vedea că pământul și raiul sunt în flăcări. Ascult strigătele tăcute ale mamelor, rugăciunile bătrânilor, plânsetele copiilor. Ascult ultimele suspine ale victimelor înainte de a fi date pradă flăcărilor crematoriilor. La Auschwitz e întotdeauna noapte. (...)

Sunt unul dintre supraviețuitorii evrei ai lagărului de la Auschwitz, dar vorbesc și în numele Statelor Unite ale Americii și în numele președintelui S.U.A. Voi citi, asadar, un mesaj din partea președintelui Clinton: «Fiecare ființă umană e creată după chipul și asemănarea lui Dumnezeu și poporul evreu a fost supus arderii în timpul

Holocaustului, dar în timpul istoriei a ars nu o dată. Au fost aici mulți oameni, țigani, polonezi, cehoslovaci, oameni din toate țările ocupate de Germania nazistă. Nu toate victimele erau evrei, dar toți evreii erau victime. Deschideți-vă inimile și ascultați! Viața continuă în timp ce creaturile lui Dumnezeu erau condamnate la blasfemie. Să învățăm din lecția Auschwitz-ului! Să nu cedăm urii de rasă, să luptăm împotriva fanatismului, împotriva terorismului! Să se oprească terorismul în Țara Sfântă! Amintiți-vă de o lăalitate a condiției umane! În numele Domnului, Creatorul Universului, amintiți-vă!».

Doamne, plângi pentru copiii tăi, pentru că ei au fost privați de dreptul de a fi îngropați! Doamne, nu fi îndurător cu cei care nu au avut milă! (...) Trebuie să existe un viitor, în ciuda trecutului. Nu vreau ca trecutul meu să devină viitorul copiilor noștri.

Din cuvântul domnului SHEWACH WEISS

„Poarta infernului de la Auschwitz trebuie să rămână veșnică în memoria umanității. (...) Holocaustul trebuie să devină obiect de predare în școli. (...) Eichmann spunea: o sută de morți reprezintă o catastrofă, cinci milioane - o statistică. Au existat și Dreptii ai Popoarelor care, în timpul Catastrofei, au salvat vieți evreiești cu riscul propriilor vieți. Au fost mulți polonezi care au ajutat evrei și nu-i uităm nici pe aceștia. (...) La „Yad Vashem”

există șase stele ale lui David cu săbii înfipte în mijloc, simbol al distrugerii celor șase milioane de surori și frați ai noștri în Holocaust. Nu toată lumea a știut ce se petrece în acest lagăr al morții și în celelalte, dar unii au știut și au tăcut, devenind - din lașitate - complici ai naziștilor. Cifrele descoperite ulterior au dovedit că asemenea lucruri nu e voie să fie uitate, pentru că, dacă am uita, aceste lucruri s-ar putea repeta”.

50 de ani de la eliberarea Auschwitz - ului

Auschwitz - cel mai mare lagăr nazist de exterminare, înființat la 27 aprilie 1940, din ordinul lui Himmler. Așa este definit lagărul din micul oraș polonez Oswiecim, în germană - Auschwitz, devenit nume de tristă faimă în timpul Holocaustului din cel de-al doilea război mondial.

La 20 mai 1940, 30 de criminali nazisti au fost aduși la Auschwitz ca „angajați”. Primul transport de prizonieri a sosit la 14 iunie 1940, aceștia fiind „cazați” în barăci. La început, lagărul era relativ mic. Printre deținuți se aflau, în afara unui număr redus de germani, mulți polonezi și numai un lot mic de evrei, trimiși aici din motive politice, nu rasiale. Această parte a lagărului a fost denumită ulterior lagărul-mamă: „Auschwitz I”. În octombrie 1941, a fost înființat un al doilea lagăr, mult mai mare, la Birkenau, „Auschwitz II”. În acesta au fost „repartizați” întâi prizonieri de război ruși, care au murit în scurtă vreme de la sosire, din cauza condițiilor inumane de existență, sau au fost uciși. După luna martie 1942, noii sosiți au fost, mai ales, evrei, dar și țigani. După ce, la începutul lui 1941, importanta firmă IG-Farben Werke a considerat Auschwitz-ul potrivit pentru construirea unor uzine chimice, în mai 1942 a fost înființat încă un lagăr, „Auschwitz III”, unde au pierit un mare număr de muncitori-sclavi evrei. În iunie 1941, Himmler a ordonat comandantului de lagăr Rudolf Hoess să facă pregătiri pentru asasinarea în masă a evreilor europeni - „soluția finală”. Hoess și Eichmann au hotărât să

folosească un gaz otrăvitor pentru săvârșirea acestei uriașe crime. Problema aprovizionării cu gaz revenea lui Eichmann. La 3 septembrie 1941, aproximativ 900 de prizonieri au fost trimiși la moarte cu „Zyklon B”, gazul folosit

adaptat acestui scop. Dinții de aur erau smulși și - în cazul femeilor - părul era tăiat înainte de îngroparea cadavrelor (ulterior exhumate și arse). Toate obiectele personale erau jefuite de SS-iști. Noi camere de gazare, degrozate

asemenea operațiuni chiar în lagăr. Cei ce se îmbolnăveau erau uciși prin injecții cu fenol, în inimă. Mulți prizonieri, în special evrei, erau bătuiți până mureau, executați pentru motive minore sau distruși prin experimente

politice față de evrei. La ordinele sale, „selecția” și gazarea evreilor la venire au încetat la 2 noiembrie 1944. Ordinul de distrugere a camerelor de gazare și a crematoriilor a fost dat la 26 noiembrie 1944, astfel încât forțele aliate în înaintare să nu găsească nicio evidență a crimelor în masă. În pofida situației fără speranță, a fost organizată o mișcare de rezistență, la care evreii și-au adus o contribuție notabilă.

Numărul exact al victimelor Auschwitz-ului nu e cunoscut. Toți evreii și neevreii ajunși în lagăr erau însemnați pe brațul stâng cu fierul roșu, primind un număr. Au fost date peste 405 000 de numere. Numărul prizonierilor înregistrați care au murit la Auschwitz este de 261 000. Circa 134 000 au fost transferați în alte lagăre sau evacuați înainte de eliberare. Se estimează că dintre aceștia au fost, de asemenea, uciși 80 000. 2 000 de neevrei au fost eliberați; 200, inclusiv evrei, au evadat; ultimii 7 650 rămași au fost eliberați la 27 ianuarie 1945 de armata sovietică. În afara instalațiilor de gazare, lagărul a rămas intact; s-au păstrat, de asemenea, multe documente. Un muzeu în care se află arhivele istorice oficiale poloneze a fost înființat la Auschwitz - Birkenau.

Rămâne o datorie a noastră, a tuturor, evrei și neevrei, să reînprospătăm mereu memoria omizării, pentru că riscul uitării trecutului duce la posibilitatea repetării lui la asemenea parametri, încât - așa cum afirma Elie Wiesel - fiecare cetățean al Pământului ar putea fi candidat la titlul de evreu. De asemenea, trebuie să mulțumim neîncetat celor ce ne-au salvat, aducându-le veșnic prinoul nostru de recunoștință. Pentru ca noțiunea de Holocaust să fie cunoscută de generațiile viitoare doar din manualele de istorie, e necesar un efort colectiv al forțelor politice de azi, în așa măsură încât acordurile de pe hârtie să aibă acoperire în fapte.

Documentar de E. SUHOR

Memorie încrustată

Suflete evreiești se cutremură la vederea inscripției încrustate pe viață pe brațul deținuților evrei în lagărul de la Auschwitz.

De curând am recitat o rememorare a vieții Simonei Veil, care poartă pe brațul ei numărul înfiat de călăii nazisti.

În toamna anului trecut, în ziua de Iom Kipur, mă aflam în sinagoga din Brașov. Era puțină lume. Atâți câți au mai rămas și turiști israelieni coborâți din Poiana Brașov la rugăciunea de Izkor. În sinagoga atât de îngrijită, care păstrează cu demnitate și rușii trecuți peste ea, domnea o liniște reculeasă, străpunsă din când în când de câte un oftat din adâncul inimii. Eram pătrunși cu toții de rugăciunea pentru cei dragi ai noștri, dispăruți.

În fața noastră erau trei doamne, venite, pesemne, să-și umple plămânii cu aerul curat al munților. Am remarcat șalul uneia dintre ele care-i acoperea capul și umerii, dar nu și brațul. Brațul ardea cu numărul înfiat la Auschwitz.

Filmul lui Steven Spielberg s-a născut tot din cutremurătoare revoltă. Tânăr fiind, netrând drama evreilor pierți în lagăre, alungați din căminele lor, risipiți în lume, destine distruse pentru totdeauna, n-a putut să mai tacă atunci când a devenit conștient de drama poporului evreu în timpul Holocaustului. Dacă lumea întreagă a fost cutremurată la proiectarea acestui film, doborând teama scepticilor, s-a datorat convingerii și hotărârii lui, din adâncul inimii, ca cei care s-au născut după război să afle, să se cutremure și să învețe să lupte ca niciodată, nicăieri să nu mai iasă la lumină fiara dușmăniei, a unui popor față de altul.

Evreii sunt și ei memoria omenirii. Memoria ei dureroasă. Curând, istoria va întoarce filele. Brațele însemnate cu numerele cruzimii vor odihni pentru vecie. Memoria lor însă, prin noi, prin amintirile tuturor, va trebui să ardă ca o făclie nestinsă. Auschwitz nu mai există. Auschwitz nu va mai exista vreodată!

IOSEFINA SARA

timp de doi ani și zece luni pentru uciderea evreilor la Auschwitz. Numărul evreilor asinați nu va fi niciodată cunoscut cu precizie, pentru simplul motiv că majoritatea nu au fost înregistrați. Estimările variază între 1 milion și 2,5 milioane. Mii de țigani și alți prizonieri au fost, de asemenea, uciși. Asasinarea în masă cu gaz a început în ianuarie 1942, la Birkenau, într-o clădire de fermă,

în camere de baie, și patru crematorii cu o capacitate de ardere a 4 456 de cadavre pe zi au fost utilizate din 22 martie până în 28 iunie 1943. Deținuții sosiți din Polonia cu primele transporturi R. S. H. A. (Reichssicherheitshauptamt - Serviciul pentru securitate al Reich-ului) au fost lichidați în întregime. Începând cu 26 martie 1942, au venit transporturi din Slovacia și din 30 martie 1942 - din Franța.

Din iulie 1942, aproape fiecare transport evreiesc „beneficia” de o „selecție” la sosire. Bărbații și femeile în putere erau trimiși la muncă forțată. Vârstnicii și suferinzi, copiii și mamele lor erau uciși. Majoritatea celor care supraviețuiau primei „selecții” n-o făceau pentru multă vreme, fiindcă se întreprindeau deseori

pseudomedicale (Clauberg și Schumann au făcut experimente de sterilizare; Mengele a încercat să investigheze problemele gemenilor). Primul transport din Olanda a sosit la 17 iulie 1942. „Selecția” și gazarea au fost supervizate de Himmler. Atât cât au putut fi precizate, primele transporturi din alte țări au venit la următoarele date: Belgia - 5 august 1942; Iugoslavia - 13 august 1942; Protectoratul Boemiei și Moraviei (la Theresienstadt) - 28 octombrie 1942; Norvegia - 1 decembrie 1942; Germania - 10 decembrie 1942; Grecia - 20 martie 1943; Austria - 2 decembrie 1943; Ungaria - 17 mai 1944; 25 mai 1944 - Transilvania de Nord, smulși țării prin arbitrarul Dictat de la Viena. În ultima fază a războiului, Himmler și-a schimbat

TESTAMENT

„Unde este fiul meu, unde este fiul meu?”

Ce vă las prin Testament?

statornică aducere aminte
netăgăduit tribut de sânge
fantoma crimelor
viețind sub blocuri de marmură.

Ce vă las prin Testament?

memoria noastră grea
plânsul gârboviților copii
mistuiți pe drumul cenușii
deschis de cuptoarele vorace.

Ce vă las prin Testament?

iubirile tandre, gătuite
strigătele înjunghind Cerul
lacrimile potopind fețele
numerele trupurilor nemurite.

Ce vă las prin Testament?

covârșitoarea neuitare
stăruitoarea durere ce nu ne încăpu
Izkorul ce ne adună întru pomenirea
milioanelor de martiri.

Ce vă las prin Testament?

acum și aici
când ne pomenim martirii, umbrele
ce ne-mpresoară vii
răscolind vinovatele conștiințe.

Vă las

în smerita iubire de aproape
neodihna aducerii aminte
Izkorul ce ne unește
înverșunata Rezistență sacră.

Vă mai las

miresma trupurilor flori
copacii sărutând stelele
rădăcinile neclintite în sol
înfrunțite cu suflarea și trupurile voastre
hăituite între cer și pământ.

Și vă mai las

nemăsurata dragoste de SION, înveșnicirea SA.

EVELIN FONEA

Un mesaj de solidaritate

La închiderea ediției, domnul acad. prof. Nicolae Cajal a primit din partea domnului CAIUS TRAIAN DRAGOMIR, ambasadorul României la Paris, o scrisoare, pe care o publicăm în continuare.

Paris, 31 ianuarie 1995

Iubite Domnule Academician Nicolae Cajal,

Sfârșitul mileniului se apropie fără ca unii dintre intelectualii, oamenii politici și dintre cei conștienți de existența, duritatea și ireversibilitatea istoriei să înceteze să-și pună întrebări, să acuze, să caute explicații în legătură cu cel de-al doilea război mondial și, mai ales, în legătură cu Holocaustul nazist.

Nu vă scriu ca fost senator, nu vă scriu din actuala mea poziție diplomatică, ci ca om și ca medic. Nu mai putem trăi cinstit la sfârșit de

secol și de mileniu fără ca rănilor istoriei să ne doară, fără să ne gândim la toți acei oameni uciși fără milă, cu lașitate, fără să conștientizăm - sau, măcar, să încercăm acest lucru - oronile petrecute în lagărele naziste. Nu mai putem trăi cinstit la sfârșit de secol și de mileniu fără ca fiecare dintre noi să nu încerce să se opună oricărei încercări de revenire a acelor vremuri, fără ca fiecare dintre noi să nu uite.

Iubite Domnule Academician, ca fost student al Domniei-Voastre, îmi permit să vă scriu, să vă mărturisesc faptul că sunt alături de Domnia-Voastră și de Comunitatea Evreiască din România, alături de toți cei care au fost victimele Holocaustului nazist din timpul celui de-al doilea război mondial.

Urându-vă sănătate și numai împliniri, permiteți-mi, Domnule Academician, să vă încredințez de întreaga mea considerație.

Cu mult drag,

Al Domniei-Voastre,
CAIUS TRAIAN DRAGOMIR

SHIMON PERES diplomat și politolog

E adevărat, "incidente" sângeroase, ba chiar crime cumplite mai întrecă, din când în când, nădejdea într-o eră pacifică în atât de încercatul Orient Apropiat, dar faptul că dr. Yitzhak Rabin poate ridica receptorul telefonului și, în câteva minute, să obțină legătura cu Yasser Arafat, spre a dezbate împreună măsurile ce se cuvin luate - chiar și numai acest simplu fapt este considerat de Shimon Peres ca demonstrând că în Orientul Apropiat începe să se profileze o nouă pagină de istorie, ba chiar speranță și convingerea că națiunile din zonă tind să se apropie de, timpul "păcii", pentru a parafraza titlul cărții ministrului de externe israelian, recent apărută la Paris.

O pace pe care Shimon Peres o definește, într-un stil riguros, pragmatic, ca impusă de însăși logica realităților. Mai mult, Domnia-Sa demonstrează că ea este nu numai necesară pentru dezvoltarea economică a regiunii, pentru

O viziune asupra unui nou Orient Apropiat

bunăstarea populațiilor ei, dar că e și ineluctabilă de când războiul, în accepția tradițională a conceptului, a devenit, de fapt, imposibil. Adevăr dovedit, de altfel, chiar de ultima conflagrație din zonă, de "războiul din Golf", care a arătat că cei ce s-au aflat în prima linie n-au fost soldații instruiți, ci locuitorii din spatele frontului. Rachetele loveau la alegere, iar riposta militară și orice altă paradă s-au dovedit absolut inefficiente. De aceea, se și întreabă Peres: "Ce semnificație mai pot avea barierele naturale ca. munții, apele, deșertul, când rachetele le pot survala nestingerite și atinge ținte dinainte determinate? În fața războiului nuclear, chimic sau biologic, ce avantaje mai pot oferi sutele de tancuri, tunuri și avioane cu reacție?". De aici și o primă concluzie: întrucât nu există nici o posibilitate de a evita asemenea primejdii, datorită oamenilor politici este să avanseze o nouă concepție asupra securității, la scara întregii regiuni.

Cu alte cuvinte, pentru Shimon Peres pacea este, "ultima strategie", dat fiind că conflictele armate nu mai pot constitui un răspuns, "viabil" și nu se mai pot încheia prin emergența unui nou echilibru, ci doar prin distrugerea reciprocă și de bună voie a tuturor resurselor: militare,

economice, ecologice etc. O asemenea pace "strategică" este o înfăptuire mai sigură garanție a securității și dezvoltării în Orientul Apropiat; ea înlocuiește o logică prin alta - logica păcii în locul logicii războiului, economia de pace în locul economiei de război.

Pe de altă parte, pacea înseamnă și "ultima șansă" de a combate cu succes fundamentalismul și principalul său suport: subdezvoltarea, două sfidări ale civilizației moderne pe care Shimon Peres le combate, la drept vorbind, în toată cartea sa. Fundamentalismul - afirmă el - a devenit acum un inamic comun: el amenință din interior coeziunea statelor arabe, dar și Israelul și Occidentul. În felul acesta, după prăbușirea blocului totalitar și sfârșitul războiului rece, nodul gordian în fața căruia se află lumea liberă s-a deplasat - ca și soluția tăierii lui. O soluție care nu poate fi militară, întrucât demonstrațiile de forță nu vor eradică nicidecum extremismul islamic. Singurele antidoturi realmente eficiente pot fi doar, după Shimon Peres, stabilitatea politică, democratizarea treptată și, mai cu seamă, creșterea economică.

Pentru ca toate acestea să poată fi înfăptuite, e nevoie însă de o pace autentică, benefică pentru toate statele din zonă, și nu de un simplu statu quo precar. Iar pentru realizarea ei se cere, în primul rând și o dată pentru todeauna, rezolvată problema palestiniană, în speță - recunoașterea existenței unui popor palestinian. "Palestiniienii" - spune Peres - au devenit un popor atunci când au hotărât să devină și au început să acționeze ca o națiune.

[...] Și chiar dacă admitem că particularismul național palestinian s-a dezvoltat ca o reacție la activitatea sionistă, acest lucru nu schimbă nimic din faptul că astăzi există o identitate națională palestiniană și că ea joacă un rol în Orientul Apropiat și în întreaga lume. Noi, israelienii, n-am cerut aprobarea palestinienilor spre a deveni un popor, la fel, nici ei n-au nevoie de aprobarea noastră". Odată afirmat acest postulat, Shimon Peres subliniază că opțiunea "mai întâi Gaza" i-a venit pentru prima oară în minte încă în 1980. După care, evocând negocierile secrete, el pune în lumină rolul jucat în culise de responsabilii egipteni, "mediatori din umbră", fără de care multe discuții s-ar fi soldat cu un impas total.

Ce se va întâmpla însă mai departe? Dacă evoluția evenimentelor se va desfășura normal, viitoarele negocieri din zonă se vor solda probabil - după opinia lui Shimon Peres - cu o confederație iordaniano-palestiniană. "Structura politică ce convine cel mai bine limitelor și posibilităților regiunii este - crede Peres - o confederație iordaniano-palestiniană pentru problemele politice și un «Benelux» iordaniano-israeliano-palestinian pentru chestiunile economice". Aceasta într-un viitor mai mult sau mai puțin apropiat.

Însă cu adevărat marele vis al lui Peres este astfel formulat de ministrul de externe israelian: "Pacea dintre Israel și vecinii săi arabi va crea o ambianță propice pentru o reorganizare de fond a instituțiilor din Orientul Apropiat. Reconcilierea și acceptarea de către arabi a Israelului ca națiune cu

drepturi și răspunderi egale ar da naștere unui nou tip de cooperare, nu numai între Israel și vecinii săi, ci și între toate națiunile arabe [...] Această schimbare nu se va produce însă sub lovitura unei baghete magice sau printr-o prestidigitatie diplomatică. Edificarea păcii și securității presupune o revoluție în gândire [...] Scopul nostru ultim este crearea unei comunități regionale de națiuni, cu o piață comună și instituții centrale alese, după modelul comunității europene". Așadar, cuvântul-cheie al viziunii lui Shimon Peres asupra unui nou viitor al zonei este: "o comunitate regională de națiuni".

Va deveni el realitate? Greu de spus, pentru moment. Dar nu avem nici o clipă dreptul să uităm că ideile mari și cutezătoare au nevoie de timp și de perseverență spre a se intrupa în istorie - cum s-a întâmplat, de altminteri, și cu ideea sionistă, hrănită mai întâi de un vizionar

CRONICAR

FASCINAȚIA ORAȘULUI HAIFA

Haifa are o poziție naturală de invidiat, fiind așezată de-a lungul unui imens golf mediteranean, iar de la nivelul mării se ridică maiestuos muntele Carmel. Locul a atras atenția încă din antichitate. Regele Solomon (900 î.e.a.) i-a închinat versuri în "Cântarea Cântărilor".

Orășul Haifa este clădit pe trei nivele distincte. Jos este portul, cu întreg specificul său cosmopolit: sute de magazine, agenții de turism, bănci, companii aeriene și un extraordinar comerț stradal cu de toate pentru toți. Din port, intră și ies în permanentă vapoare sub toate pavilioanele. Iar în perioada livrării portocalelor, miresma acestora se răsfârge asupra întregii zone.

Tot în partea inferioară a orașului se găsesc și multe locuri de agrement: plaje, terenuri de sport, bistrouri, cafenele, porturi minusculi cu iahturi și yole, cu velaturi viu colorate.

Etajul de mijloc al acestui mare amfiteatru urban este cel așa-zis rezidențial. Aici domină parcurile bine îngrijite, vilele cochete și multe clădiri înalte. Se remarcă marile hoteluri de cinci stele, între care "Hotel Nof", ce l-a găzduit pe Anwar El Sadat în epocă sa călătorie de pace în Israel.

Haifa este și loc de confluență a cinci culte religioase: iudaic, musulman, creștin, bahai și druz. Ele se recunosc reciproc și își desfășoară activitatea în toleranță și armonie. Un loc de convergență este peștera profetului Eliahu (Ilie), loc de pelerinaj pentru evrei, mahomedani și creștini. Orașul celor cinci culte nu a fost niciodată teatru de conflicte interetnice.

Al treilea nivel este destinat științei și culturii și ocupă pîscul muntelui Carmel. Clădirea Universității, ridicată după planurile lui Le Corbusier, este vizibilă de oriunde abordezi orașul. Alături se află "Tehnon"-ul, cetate a învățământului tehnic israelian.

De la această înălțime, în zilele

de calm meteorologic, se pot zări edificiile medievale de la Akko și chiar țărnișurile Libanului. Noaptea, ai priveliștea salbelor de lumini ce se întind de-a lungul țărnișului, pe zeci de kilometri.

Accesul în această parte a orașului este ușurat de "Carmelit" - singurul metrou din Israel - și de un funicular cu gondole sferice, ce urcă și coboară, unind marea cu muntele.

Și luați aminte! Nu părăsiți Haifa fără a admira un apus de soare în Mediterana. Splendorele acestuia nu poate fi redată de nici o peliculă tehnicoloră.

S. BAROCH

■ Vedere din Haifa

Toți se plâng și toți se aranjează

- Poți să-mi expediezi 15 articleri, 10 reporteri frenetici, 6 corectori buni ochitori și câteva dactilografe negrăvite?

SCRISORI DIN TEL-AVIV

- Nu-i nici o problemă, domnule, mi-a răspuns samsarul bucu-reștean. Chiar mâine ți-i împachetez și-i arunc într-un avion. Îi plătești cât vrei, că sunt băieți modești, învățați cu cozile și cu apa rece. Mie îmi dai pentru fiecare din ei 300 de dolari.

Suma mi s-a părut piperată. Cine plătește la noi atâția bani unor oameni care știu să scrie gramatical? Munca asta se face la noi aproape gratuit, fiindcă toată lumea scrie și nimeni nu dă un sfânt pe gramatică. Pe bună dreptate, de altfel, căci gramatica e veche de tot, de pe vremea bunicilor. Nu-i nimic nou în ea.

I-am spus misitului că vreau să mă mai gândesc și să studiez piața.

Am luat legătura cu câțiva antreprenori care au importat sute de români și, într-adevăr, ei mi-au spus că misitul mi-a cerut un preț mare.

- Dar să știi că face, mi-a zis un antreprenor. Dacă scazi comisionul misitului din leafa lucrătorului, din pita, măslinile și berea lui, ieși bine la socoteală.

- Și unde-i cul?

- Ideal ar fi să poți aduce somnambuli sau muncitori care suferă de insomnie. Dar nici așa nu

trebuie să-ți faci griji, fiindcă ei sunt tineri și la vârstă lor nu-i o problemă să faci nopți albe timp de un an, doi.

Majoritatea muncitorilor români pe care-i am contactat s-au declarat foarte mulțumiți. Ei mi-au spus:

- Noi vedem ce se întâmplă în Israel, dar patronii noștri au grijă ca să nu suferim. De exemplu, miile de Israelieni au avut de suferit de pe urma prăbușirilor de acțiuni la Bursa din Tel Aviv. Noi însă n-am simțit nimic.

Dar au fost și unii care s-au plâns.

- Ne-au păcălit, mi-a zis un zidar bănătean. Ne-au spus că ne duc în Tara Sfântă și uite unde ne-au adus. Eu, domnule, strâng bani ca să plec în Israel.

- Ești beat sau ce? Păi te afli în Israel, măi, fratele meu.

- Nu se poate, domnule. Vrei și dumneata să mă păcălești? Am citit în ziarul "România mare de tot" că în Israel sunt la putere evreii, ca și la noi. Asta înseamnă că oricine este bine primit în Israel - fie el securist sau numai antisemit. De aceea nădăjduiesc ca și eu să fiu bine primit acolo.

Am fugit la Uniunea antreprenorilor, unde era plin de antreprenori și le-am spus că muncitorii români se plâng. La care președintele mi-a replicat:

- Românii nu sunt singurii care se plâng în Israel. Sunt și mulți israelieni care se plâng în Israel. Principalul este însă că, în cele din urmă, toți se obișnuiesc, toți se aranjează și pe urmă toți continuă să se plângă în liniște.

I. SCHECHTER

Mari biologi evrei originari din România LAZĂR L. BOTOȘĂNEANU

Copleșiți de nenumăratele personalități evreiești care au contribuit la dezvoltarea științelor biologice din România, în general și a unor domenii biologice anume cu repercurșiuni pe plan mondial, în special, dar care constituie valori nemuritoare ale „arhivei” științei românești și mondiale, aproape că nu mai putem sesiza existența unor oameni de știință de mare amplitudine ce stau sau au stat măcar un timp alături de noi. Fiind familiarizați cu figurile lor, cu stereotipurile lor existențiale și profesionale, cu problemele colaterale mai simple sau mai dure care le macină ființa și viața, ne aplecăm doar superficial asupra muncii, preocupărilor și rezultatelor lor. De obicei, îi considerăm drept simpli oameni pasionați, obișnuiți, uneori profesionaliști mai mult sau mai puțin incomozi etc. De aceea, ne-am gândit să-i prezentăm, într-o serie de articole, pe cei mai distinși și apreciați biologi în viață, care s-au afirmat puternic chiar în pofida mediului social ce le-a fost potrivnic.

Una dintre personalitățile ce merită să inaugureze galeria bioloșilor evrei originari din România este prof. dr. Lazăr L. Botoșăneanu, actualmente cetățean olandez - figură științifică complexă, deopotrivă entomolog, hidrobiolog, biospeolog, stygobiolog etc.

S-a născut la 28 mai 1927 în București, fiu al avocatului Leon și al Sylviei Botoșăneanu. A absolvit Facultatea de Științe Naturale din București în anul 1949, fiind asistent la catedra de Hidrobiologie între anii 1949-1956, după care a fost retrogradat ca preparator, din cauza „originii sociale nesănătoase”. După ieșirea din închisoare a prof. dr. Constantin Motaș, acesta îl încadrează cercetător și apoi cercetător principal la Institutul de Speologie „Emil Racoviță”, unde lucrează din 1956 până în 1978. A participat la două expediții biospeologice în Cuba (1969 și 1973) și la editarea primului volum al seriei *Résultats des expéditions biospéologiques Cubano-Roumaines à Cuba* (Ed. Academiei, Buc., 1973), volum care a primit premiul „Emil Racoviță” al Academiei Române, în 1975. La cel de-al doilea volum i s-a

biologic pentru diverse tipuri de ape curgătoare.

B. Cercetările sale complexe asupra biologiei apelor curgătoare (izvoare și pâraie), însumând 20 de lucrări, le-a făcut fie în colaborare cu cel pe care-l prețuia ca dascăl, prof. dr. C. Motaș, dar și cu

dr.-ii Șt. Negrea și Alexandrina Negrea, fie singur. Contribuțiile la o amplă lucrare, *Cercetări asupra biologiei izvoarelor și apelor freatice din partea centrală a Câmpiei Române* (Ed. Academiei, Buc., 1962); iar în colaborare cu J. Illies, realizează o lucrare de răsunet internațional, [Soc. Intern. Limnol., Mitteil. 12, 1963] prin care se deschide o nouă direcție în hidrobiologie: **zonarea biologică longitudinală a apelor curgătoare**.

C. Nenumăratele sale studii speologice, biospeologice și stygobiologice (= studiul biologic al apelor subterane) sunt cuprinse în peste 35 de publicații. Printre cele mai importante se numără: *Grottes du Banat*, împreună cu dr.-ii Ștefan și Alexandrina Negrea; marea monografie colectivă *Stygofauna Mundi...*, cea mai completă prezentare existentă a faunei apelor subterane pe plan mondial și, în colaborare cu J.R. Holsinger, *Some Aspects Concerning Colonization of the Subterranean Realm, Especially of Subterranean Waters*, Stygologia, 1991.

În același timp, a avut ca preocupare constantă, în perioada 1960-1976, popularizarea la un nivel mai înalt a cunoștințelor științifice. Este suficient să amintim lucrările: *Fosile vii* (Ed. Științifică, 1960), *Insecte - arhitecți și constructori sub apă* (Ed. Științifică, 1963) și *Drumețind prin Munții Banatului* (impreună cu Șt. Negrea, Ed. Sport-Turism, 1976).

Este cooptat ca membru în redacțiile mai multor periodice științifice internaționale din Olanda, Franța, Israel și, din 1989, este fondatorul (împreună cu J.H. Stock) și redactorul responsabil al revistei *Stygologia - International Journal of General and Applied Groundwater Research*.

DR. ANDY Z. LEHRER

O tristă solemnitate la Timișoara A fost înhumată doamna EDIT dr. NEUMANN

O coroană de nestemate care a încununat peste patru decenii o familie rabinică s-a sfărâmat. Așa se poate exprima metaforic trecerea în neființă a celei ce a fost EDIT NEUMANN, soția Prim-Rabinului dr. Ernest Neumann, președinte al Comunității Evreilor din orașul mare Timișoara.

Înhumarea a avut loc în ziua de 23 decembrie 1994, în prezența unor înalte personalități clericale locale: I.P.S.S. dr. Nicolae Corneanu, mitropolit al Banatului, Eminența Sa dr. Sebastian Krauter, episcop al diocesei romano-catolice din Timișoara, Eminența Sa Laszlo Tökes, episcop reformat de Bihor, Velimir Marcovici, vicarul bisericii ortodoxe sârbe, precum și reprezentanți ai bisericilor neoprotestante.

Din partea autorităților locale au participat președintele Consiliului Județean, dl. Viorel Coifan, dl. subprefect Petru Miculescu și dl. I. Domocoș. Au fost alături de îndurată coreligionari timișoreni președinți unor comunități evreiești din Banat și Transilvania, care, prin prezența lor, au ținut să aducă un ultim omagiu celei ce a fost Edit dr. Neumann.

Ceremonialul de înhumare a fost celebrat de însoșiți de Prim-Rabin, care, oficiind cu o sfâșietoare durere, printre lacrimi, a evocat personalitatea soției sale, puritatea sa morală, bunătatea sa, afecțiunea cu care și-a înconjurat familia. A fost o femeie care a resimțit din plin ororile prigoanei, fiind deportată din fragedă tinerețe în lagărul de la Auschwitz, de unde s-a întors singură, întreaga familie fiindu-i exterminată.

O tăcere desăvârșită a însoțit ultimele cuvinte ale evocării. A fost întreruptă de luarea de cuvânt a I.P.S.S. dr. Nicolae Corneanu, care a exprimat întreaga sa compasiune, de înțelegere a durerii pe care o încearcă soțul ce-și conduce pe ultimul ei drum soția și, în cuvinte înălțătoare, și-a exprimat speranța că, prin ajutorul lui Dumnezeu, îndoliatul și nemângâiatul dr. Neumann va găsi puterea să supraviețuiască durerii ce i-a fost dat s-o trăiască.

Prof. OSCAR SCHWARTZ

TELEGRAME

Eminenței Sale
Domnului Prim-Rabin doctor Ernest Neumann

Vă transmitem, în numele Federației Comunităților Evreiești din România, sincere condoleanțe cu ocazia mării dureri pe care o încercați prin pierderea scumpei Dumneavoastră soții, Edit dr. Neumann.

Regretăm că nu am putut fi la ceremonie înmormântării, din cauza condițiilor atmosferice. Vă asigurăm de compasiunea noastră.

Președinte,
Acad. prof. dr. Nicolae Cajal

Secretar general,
Ing. Theodor Blumenfeld

Secretar general adjunct,
Av. Iulian Sorin

Director general,
Alex Sivan

Vicepreședintele Comunității Evreilor din
București,
Ing. Osy Lazăr

Către
Prim-Rabin dr. Ernest Neumann
Dragă Rabi Neumann,

Din partea organizației „American Jewish Joint Distribution Committee”, vă rugăm să acceptați sincere condoleanțe, din Ierusalim, pentru moartea prematură a soției Dvs.

În decursul vremii, am reușit s-o cunoaștem bine și să-i apreciem înțelepciunea și contribuția la bunăstarea Comunității Evreilor din Timișoara, în calitate de asistentă a activității Dvs. Am înțeles că ea a fost nu numai devotată Dvs. soție, dar și, într-o mare măsură, partenera Dvs. în conducerea Comunității Evreilor din Timișoara. Ne va lipsi foarte mult. Fie ca Dumnezeu din Ceruri să vă mângâie, fie să nu mai cunoașteți suferință.

Din Ierusalim, vă dorim sănătate și să găsiți puterea de a continua importantul Dvs. rol de conducere în obște evreiască din România.

Zvi Feine
Director al Programului
„Joint” pentru România

Mara Coen
din partea „Joint”-ului

CONCERT CU MENDI RODAN LA PUPITRU

Concertul Orchestrei Naționale Radio de joi 17 februarie 1995 îl va avea la pupitru pe dirijorul israelian de origine română Mendi Rodan, care în prezent activează la Orchestra Filarmonică a Israelului de la Tel Aviv.

Programul cuprinde: Concertul pentru pian și orchestră nr. 1 în Si bemol minor de P. I. Ceaikovski, solist Cristian Beldie (profesor la Conservatorul de la Hamburg); G. Mahler - Simfonia nr. 1 în Re major, „Titanul”.

MERIDIANE • העולם ומלואו • MERIDIANE

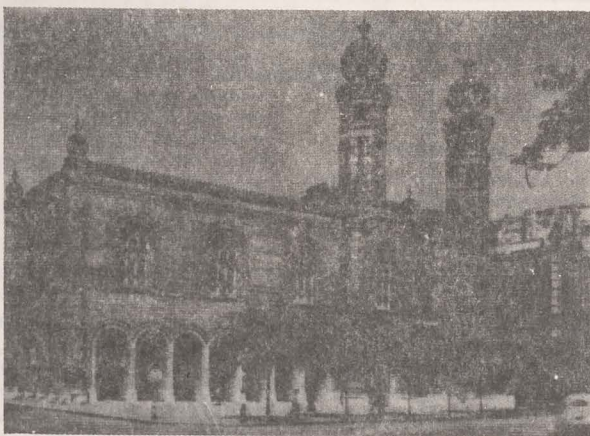
Evreii din Ungaria la ora actuală

Exact la 50 de ani după ce forțele naziste au preluat controlul asupra Budapestei și Adolf Eichmann a ordonat trimiterea a 50 000 de evrei unguri în lagărele din Germania, în capitala Ungariei s-a inaugurat festiv un Centru al Comunității Evreiești din Budapesta. Sediul acestui Centru este în clădirea cu două etaje care aparținut comunității înainte de cel de-al doilea război mondial, când a fost confiscată de regimul nazist. Imobilul a fost recent înapoiat comunității evreiești de către guvernul Ungariei. Clădirea a fost renovată cu fonduri primite de la „Joint” și reprezintă primul centru cu servicii complete al unei comunități evreiești, existent după Holocaust, în fostul bloc comunist.

El cuprinde o bibliotecă dotată, pe lângă cărți, cu benzi video și audio, un compartiment de învățământ legat prin calculator cu universitățile din întreaga lume și un departament de arte și meserii.

Centrul, având 10 specialiști, este în măsură, de asemenea, să acorde sfaturi juridice, îngrijire și programe sociale pentru supraviețuitorii Holocaustului și familiile lor.

La inaugurare, o asistență formată din sute de persoane, incluzând și diplomați din Ungaria, Israel, S.U.A. și Anglia, a ascultat corul copiilor din comunitate și a urmărit programul de dansuri populare executate de elevi ai Liceului Evreiesc „Anne Frank”. Cu această ocazie, ministrul asigurărilor sociale din Ungaria, Pal Kovacs, a declarat că „guvernul Ungariei a cerut iertare Comunității evreiești pentru ceea ce s-a petrecut în timpul

■ Sinagoga din Budapesta

Holocaustului”.

Reamintim cu această ocazie că, încă în 1989, primul ministru al Ungariei a cerut iertare, în Israel (la „Yad Vashem”), pentru discriminările și nedreptățile la care au fost supuși evreii din Ungaria în timpul regimului totalitar.

La întâlnirea din octombrie 1994, aici, a Congresului Mondial Evreiesc, ministrul de externe al Ungariei, Laszlo Kovacs, a arătat că responsabilitatea genocidului din Ungaria nu aparține exclusiv naziștilor germani și că au avut loc acte antievreiești în Ungaria înaintea Holocaustului, printre care crimele din 1919 comise de Bande Terorilor Albe și legile antievreiești. „Istoria ne obligă să cerem scuze”, a spus el. Într-o întâlnire anterioară cu Comitetul Evreilor Americani, L. Kovacs a declarat că „este extrem de important cum se simt evreii în Ungaria, deoarece aceasta arată cum s-a dezvoltat democrația în țara noastră”.

În timpul regimului comunist, Comunitatea evreiască din Ungaria era estimată la 80 000 de

persoane. De atunci, zeci de mii de unguri și-au recunoscut apartenența la iudaism și au început să participe la viața evreiască organizată. Comunitatea numără în prezent 130 000 de persoane, dintre care 80 000 în Capitală.

Ungaria a semnat în aprilie 1994 un acord cu Organizația Mondială Evreiască de Restituire pentru returnarea proprietăților evreiești confiscate.

Ungaria și Slovacia sunt, deocamdată, singurele state foste naziste care au încheiat astfel de convenții.

COMUNITATEA EVREIASCĂ DIN PERU

Deși numărul evreilor din Peru este de numai 3 000, această comunitate mică l-a dat țării pe actualul prim-ministru, Efraim Goldemberg-Schreiber, care continuă să joace un rol activ în comunitatea evreiască.

Cu 15 ani în urmă, numărul evreilor din Lima, unde s-au concentrat aproape toți evreii din Peru, era de trei ori mai mare decât cel actual. Datorită acțiunilor teroriste prelunge ale gherilelor marxiste, precum și din motive economice, două treimi din populația evreiască a părăsit Peru, îndreptându-se spre Israel, Statele Unite, Canada sau Venezuela. Acest exod i-a cuprins în special pe cei tineri, care au plecat la studii în străinătate și nu au revenit. În prezent, teroarea este practic eradicată și se așteaptă o reîntoarcere a tinerei generații.

Conform datelor istorice, după epidemia de febră galbenă din 1868, populația evreiască din Peru, constituită din evreii veniți din Germania, Franța și Anglia pentru rațiuni de afaceri, a construit, în 1870, o sinagogă. Începând cu anul 1875, a apărut un cimitir evreiesc iar în 1880 sinagoga avea 300 de enoriași. Majoritatea membrilor comunității erau bărbați tineri, ei s-au căsătorit cu peruvieni și, la sfârșitul secolului, comunitatea evreiască era aproape dispărută.

Unii s-au asimilat, alții s-au reîntors în Europa după războiul din 1879-84 dintre Peru și Chile. Începând cu anii 1910-1915, a

apărut o imigrație sefardă, care a revitalizat comunitatea din Peru. Alături de sefardii din Grecia, Siria și Turcia au sosit, de asemenea, evrei din Rusia și Polonia.

Practic, la sfârșitul anilor '20, existau trei comunități separate: cea sefardă, cea din Europa de est și cea veche, venită din Germania.

În anii '30, au mai sosit evrei din toate aceste categorii. În timpul celui de-al doilea război mondial, au reușit să intre în Peru aproximativ 500 de evrei, plăind sume uriașe pentru vize.

În 1942, cele trei comunități au hotărât să se unească într-o asociație și să lupte împotriva antisemitismului din Europa, trimițând haine, bani și hrană evreilor din Europa ocupată de naști.

Până în 1972, această Asociație a Evreilor din Peru a realizat multe activități de natură umanitară. În prezent, în Lima sunt trei sinagogi, cea din 1870, o sinagogă sefardă și o sinagogă ortodox-ășkenazică, precum și o școală evreiască în care învață 450 de copii între doi și 17 ani, din care jumătate merg să studieze cel puțin trei luni în Israel.

Comunitatea păstrează obiceiurile tradiționale în pregătirea hranei și a băii rituale.

Intrucât în Lima, practic, nu plouă, rabinul Yaacov Kraus, trimis de Israel cu șase ani în urmă, a organizat aducerea zăpezii din Anzi pentru a acoperi necesarul de apă, cel puțin pentru Mikva.

Istoria universală a cifrelor

A apărut în Franța o lucrare monumentală de peste 2 000 de pagini, intitulată „Istoria universală a cifrelor - inteligența oamenilor povestită prin numere și calcul”. Este de fapt o istorie a progresului cunoașterii umane începând din epoca pietrei cioplite și până la cea a computerelor moderne, văzută prin prisma evoluției simbolurilor numerice, descoperirii calculului, aritmeticii, a numeroaselor capitole ale matematicii moderne și, în final, a noțiunii de informație cu dezvoltarea ei în formidabila expansiune a informaticii.

Autorul lucrării Georges Ifrah, a fost profesor de matematică într-un liceu francez până când, așa cum povestește el însuși în prefață, într-o zi, pus în dificultate de întrebările elevilor asupra originii numerelor și a metodelor de calcul, a renunțat la cariera didactică și s-a dedicat cercetării în domeniul istoriei matematicii. Georges Ifrah a

călătorit prin toată lumea pentru a cunoaște direct monumentele paleografice ale marilor civilizații antice și pentru a cerceta tezaurul principalelor centre de documentare din marile capitale.

În 1981, a apărut o primă ediție, care i-a adus o celebritate mondială și l-a consacrat ca o autoritate în materie. Ediția din 1994 cuprinde un număr de cinci ori mai mare de pagini și, desigur, o informație mult dezvoltată.

Cine este Georges Ifrah?

După cum o spune el însuși în prefața lucrării: „născut în Maroc, am avut privilegiul de a cunoaște araba și o parte deloc neglijabilă a prestigioasei culturi arab-

■ David Emmanuel

islamice. Descendent din Avraham, am învățat iivritul și m-am impregnat cu profunda structură intelectuală și morală, plină de umanism, de toleranță și de universalitate, caracteristică iudaismului”.

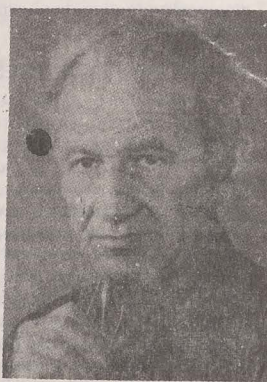
Lucrarea consacră capitole importante contribuției culturilor clasice la dezvoltarea matematicii și, în acest cadru, oferă informații interesante despre apariția și evoluția noțiunii de număr și a operațiilor de calcul aritmetic la evreii antici, începând cu epoca regilor de la anul 1000 înaintea erei actuale.

Capitole interesante sunt consacrate explorării „numerologiei” Cabalei, asociațiilor pe care misticii le-au făcut de-a lungul timpului între numere și cuvinte ebraice, expresii ori propoziții din vechile texte sacre ale culturii iudaice. Desigur, este prezentată și contribuția marilor matematicieni evrei din epoca modernă.

„Istoria universală a cifrelor” este o lucrare aproape exhaustivă, interesantă pentru oricine vrea să descopere contribuția gândirii iudaice la dezvoltarea cunoașterii umane în acest domeniu.

O operă totală

Henry Roth, cunoscutul scriitor american, lucrează la un ciclu autobiografic din care a

■ Henry Roth

apărut primul volum, cuprinzând amintiri lipsite de nostalgie, despre o copilărie dură, de copil evreu sărac din Harlem. Căci „Ira Stigman”, fiu de evrei săraci, a trăit în condiții mizere, cunoscând umilința și suferințele îndurate de imigranții din America începutului de secol. El a avut o copilărie solitară, în care a trăit sentimentul teribil al incapacității sale. Autorul povestește și judecă, în același timp, acești ani din copilărie, când a avut „o mentalitate de gelatină”.

În acest roman, în care se încrucișează engleza clasică cu idușul Galilei și, jargonul copiilor străzii din New York, autorul privește în adâncul ființei sale, realizând o operă totală.

Tratamentul diabetului juvenil

Profesorul Irun Cohen, de la Institutul Weizmann din Israel, a pus la punct o trusă de diagnosticare a diabetului juvenil, care va face posibilă protejarea copiilor de această maladie, prin detectarea bolii din stadiul incipient.

După cum se știe, această boală putea fi diagnosticată numai după ce sistemul imunitar a distrus o mare cantitate de celule beta, producătoare de insulină din pancreas, fenomen ireversibil.

Prin cercetarea efectuată la Institutul Weizmann este posibilă

atât diagnosticarea anticipată, cât și tratarea pe baza detecției și manipulării peptidelor localizate în celulele beta, care sunt atacate de sistemul imunitar. Aceste fragmente de proteine au fost identificate și izolate de prof. Cohen și echipa sa.

O altă preocupare a cercetărilor se referă la obținerea unor medicamente pentru testarea inflamațiilor produse de alte deficiențe autoimunitare, cum ar fi artrita reumatoidă. Noile medicamente atenuează răspunsul autoimunitar prin comunicarea către celulele imune - prin propriile lor semnale chimice - că nu este necesar să se producă în continuare inflamația. Această nouă clasă de medicamente poate, de asemenea, crește rata de succes a transplantului de organe, semnalând sistemului imunitar să se abțină de la atacarea organului transplantat. Noile medicamente vor atenua selectiv inflamarea produsă la respingerea transplantului.

STIRI

ידיעות

STIRI

COMEMORARE

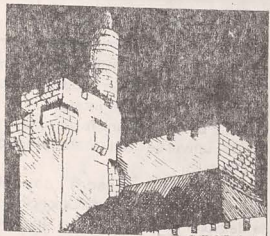

Yitzhak Navon

La patru luni după explozia care a distrus clădirea ce adăpostea sediul comunitar din Buenos Aires, conducerea Comunității Evreilor din Argentina a organizat o comemorare la care a participat - ca invitat de onoare - și fostul președinte al Israelului, dl Yitzhak Navon.

PALESTINIIENII ȘI IERUSALIMUL

Potrivit Centrului de cercetări și studii palestinien, în urma adoptării Declarației israeliano-iordanene semnate la 25 iulie 1994 la Washington - prin care sunt recunoscute coroanei hașemite drepturi speciale în gestionarea locurilor sfinte musulmane din Ierusalim, problemă ce va fi rezolvată o dată cu negocierile asupra statutului definitiv al „teritoriilor”, care urmează să înceapă în mai 1996 -, pentru 67,5% dintre palestinieni, „suveranitatea religioasă” asupra acestor locuri trebuie să fie de resortul lor, în timp ce 21,8% cred că ea ar trebui să aibă o apartenență „arabă și islamică”, iar 7,6% că ar trebui încredințată, împreună, palestinienilor și iordaniei. Numai 0,08% dintre cei chestionați apreciază că această atribuție se cuvine iordaniei.

CONFERINȚĂ

Di Eduardo Bigio, președintele Comunității Evreilor din Peru, a propus ca următoarea conferință anuală a liderilor comunitari din America Latină, privind probleme ale vieții evreiești, în special ale celei spirituale, să aibă drept gazdă comunitatea ce o conduce.

DUPĂ 23 DE ANI

Memoria omenirii păstrează încă momentele de groază trăite de participanții la Olimpiada de la München (1972), care au asistat neputincioși la atentatul terorist ce a pus capăt vieții celor 11

sportivi israelieni. Recent, familiile victimelor au cerut guvernului landului Bavariei și municipalității, care n-au putut să asigure securitatea și viața sportivilor, să plătească cel puțin despăgubiri, deoarece, ca organizatori, aveau obligația de a lua măsurile necesare spre a evita catastrofa. Comitetul Internațional Olimpic (C.I.O.) a primit o scrisoare prin care avocații angajați de nefericitele familii aduc la cunoștință înaltului for acest demers. Cu același prilej, s-a menționat și posibilitatea ca, dacă nu s-ar obține un rezultat pozitiv, să se facă apel atât la justiție, cât și la opinia publică.

INVESTIGAREA FUNDAMENTALISMULUI ÎN CANADA

Într-o scrisoare adresată dlui André Quillet, ministrul canadian al afacerilor externe, dl Irving Abella, președintele Comunității Evreilor din Canada și dl Moshe Ronen, director în Ministerul israelian de Externe, au cerut Guvernului canadian să investigheze legăturile Iranului cu terorismul practicat de mișcări islamice fundamentaliste în Canada.

ALEGERI

Comitetul Executiv al filialei din Ierusalim a Congresului Mondial Evreiesc i-a ales pe Yehiel Leket ca președinte și pe Matityahu Droblas ca vicepreședinte ai acestei filiale.

COPII ÎN LAGĂRE

În Editura Albin Michel din Paris, colecția „Présences du judaïsme”, a apărut volumul memorialistic al lui Jo Tetyser „Copiii din Slawkow”. Autorul narează - pe parcursul derulării autobiografice a faptelor - aspecte din lagărele naziste situate la Slawkow, în sudul Sileziei. Cartea se constituie nu numai într-o simplă mărturie asupra infernului nazist, ci și într-o conturare a universului unui adolescent care descoperă prietenia și realitatea resurselor umane ca modalități de supraviețuire.

50 DE ANI DE LA ELIBERAREA LAGĂRELOR NAZISTE

Di Nathan Leipziger, președintele Comitului de Rememorare a Holocaustului, a plecat în Polonia și Israel, într-o misiune specială de pregătire a

comemorării, în mai 1995, a 50 de ani de la eliberarea lagărelor naziste de exterminare și de la sfârșitul celui de-al doilea război mondial.

PROTEST

Asociația Comunităților Evreiești din Venezuela a adresat un viguroso protest împotriva lansării cărții lui Hitler „Mein Kampf”, editare sponsorizată de către organizația „Bloque de armas”, și a cerut scoaterea de pe piață a cărții.

120 DE ANI DE LA NAȘTEREA LUI CHAIM WEIZMANN

Chaim Weizmann, fost președinte al Israelului

La Barbican Center, din Londra, a avut loc un concert de gală, sub egida Comitului Deputaților Evrei din Camera Comunelor, la care au participat circa 200 de personalități ale vieții comunitare evreiești din Marea Britanie. Președintele acestei organizații, dl Tabachnik, a fost prezent și la un concert, oferit de Comitet la Manchester, manifestare culturală la care au luat parte primarul orașului, precum și de alte oficialități; ambele concerte făcând parte din suita de manifestări culturale prilejuate de împlinirea a 120 de ani de la nașterea lui Chaim Weizmann și a 80 de ani de viață ai lui Sir Sidney Hamburger.

SURPRIZĂ

Spre marea surprindere a autorităților israeliene, câteva zeci de persoane originare din India, aparținând tribului Shinlung, au sosit în Țara Sfântă pentru a se stabili acolo definitiv. Conducătorii grupului au declarat că noii veniți descind din tribul Menase, unul dintre cele zece triburi ale lui Israel dispersate de asirieni în secolul al VI-lea î.e.a.

CONFERINȚĂ DE PRESĂ

Di Tabachnik, președintele Departamentului Deputaților Evrei din Camera Comunelor a Marii Britanii, a acordat, în cadrul unei conferințe de presă, un interviu, larg comentat în presa britanică, privind problema terorismului care continuă să amenințe securitatea țării. Di David Hunt, cancelar al ducatului de Lancaster, care s-a întors recent din prima sa vizită în Israel, a fost oaspete de onoare al conferinței.

EDUCAȚIE

Comitetul pentru Israel din cadrul Departamentului Deputaților Evrei din Camera Comunelor din Marea Britanie a fost gazda unei întâlniri între dl Amnon Rubinstein, ministrul israelian al educației, și dl David Harmon, reprezentant al organizației WZO, care au discutat proiecte ale Israelului privind cooperarea cu Diaspora în problema educației evreiești.

ÎNTÂLNIRE PARTICULARĂ CU BOUTROS GHALI

La un dineu organizat de Ambasada Israelului din S.U.A. în onoarea primului ministru Yitzhak Rabin, în vizită în S.U.A., printre participanți numărându-se Elie Wiesel și Henry Kissinger, dl Edgar Bronfman, președintele

Henry Kissinger

Congresului Mondial Evreiesc, a avut o întâlnire particulară cu dl Boutros Ghali, secretarul general al O.N.U. S-au discutat probleme ale luptei împotriva terorismului, pregătiri pentru sărbătorirea a 50 de ani de la înființarea O.N.U., organizarea unor contacte interreligioase.

EVREI ÎN ȚĂRILE ARABE

O comisie care urmărește soarta evreilor din țările arabe a comunicat că, dintre membrii comunității evreiești din Siria, 2 500 s-au instalat în S.U.A., iar 1 300 au făcut Alia în Israel. La ora actuală, obștea menționată numără doar 350 de persoane. 400 dintre cei 1 800 de evrei câți locuiau în Yemen se află în Israel. În Algeria au rămas doar vreo 50 de evrei, mai ales vârstnici. Dacă după război numărul evreilor din Maroc se ridica la circa 300 000 (cea mai numeroasă comunitate evrească din Africa de Nord), acum locuiesc în această țară doar 3 500; restul au făcut Alia în Israel.

INTERDICȚIE

Curtea Supremă de Justiție din Canada a dat o sentință prin care i se interzice profesorului Malcolm Ross, autor de scrieri antisemite, dreptul de predare în școli.

NEGRI ȘI EVREI

În cadrul unei întâlniri între reprezentanți ai Congresului S.U.A., acum controlat de republicani, și ai Congresului Mondial Evreiesc - Departamentul

Relațiilor Interetnice -, a fost audiat dl Seymour Kopelowitz, conducătorul Departamentului Deputaților Evrei din Africa de Sud, care a vorbit despre relațiile dintre negri și evrei.

LEGISLAȚIE ANTIRASIALĂ

În cadrul Conferinței pentru Securitate și Cooperare în Europa, care a avut loc la Budapesta, istoricul Stephen Roth, reprezentant al Comitului de sprijin al evreilor din Europa Centrală și de Est, din cadrul Departamentului Deputaților Evrei din Camera Comunelor din Marea Britanie, a cerut Departamentului pentru Minorități de pe lângă Guvernul ungar să prezinte proiectul unei noi legi împotriva rasismului în acord cu legislația antirasială occidentală.

FILM DOCUMENTAR

În seara zilei de duminică, 15 ianuarie 1995, postul de televiziune 3 SAT, din Germania (recepționat și în București, prin cablu), a transmis, la o oră de maximă audiență (ora locală 21⁰⁰), un film documentar de 50 de minute despre Comunitatea Evreilor din Frankfurt.

Documentarul a parcurs istoria mult milenară a acestei comunități, începând cu secolul al XII-lea și până în zilele noastre, subliniindu-se relația dintre dezvoltarea orașului și a comunității, marcând perioadele de pogrom și restriște, precum și pe cele de înflorire.

COLABORARE ROMÂNĂ - ISRAELIANĂ ÎN DOMENIUL CONSTRUCȚIILOR DE LOCUINȚE

Un grup de antreprenori israelieni a participat, de curând, la convorbiri cu conducerea S.C. „Coremi” S.A. Craiova, solicitând contracte ferme cu firma doljeană, pentru realizarea unui cvartal de locuințe și a unui complex comercial la Tel-Aviv.

ARTIȘTI EVREI AMERICANI

Rabbi Joe Black

Combinând educația și plăcerea, originalele cântece ale lui Rabbi Joe îi învață pe copii valorile, tradițiile și sărbătorile evreiești, cu un amestec de diverse nuanțe de muzică modernă, de la calypso la rock'n roll. Cântecele sunt atât de ritmate și plăcute, încât le cântă și adulții. Rabbi Black și-a încântat audiența atât în S.U.A., cât și în turneele din Israel.

JOURNAL OF THE ROMANIAN JEWS

HORRIBLE TERRORIST ATTACK IN NETANYA

TELEGRAM

TO THE GOVERNMENT OF ISRAEL - JERUSALEM

Dear Sirs,

We have learned with extreme shock and horror and dismay about the latest terrorist criminal attempt that enemies of peaceful coexistence carried out January 22 at Netanya, in which so many innocent people, particularly youth, were killed, and dozens others wounded. Please convey our heartfelt condolences and commiseration to the afflicted families.

Romanian Jews have keenly followed the bold struggle that you have been waging in order to achieve a lasting peace in that area of the world and we are well aware of the relentless efforts you are making to overcome the daunting obstacles you are confronted with. At the same time, we strongly condemn the hideous onslaughts that some are having resort to in their attempts to stir up panic and derailed the peace progress.

Please rest assured of our deepest praise and consideration.

Acad. Prof. Dr. NICOLAE CAJAL
President of the Federation
of Jewish Communities in Romania

Bucharest Jews gathered on Sunday, Jan. 15, at the Choral Temple to celebrate Hamisha Asar Bishvat, the New Year of Trees. The ceremony was attended by Dr. Nicolae Cajal, member of the Romanian Academy, president of the Federation of Jewish Communities in Romania, by leading members of the Federation and of the Bucharest community, Romanian men of culture, journalists. Also attending were representatives of several foreign diplomatic missions to Bucharest.

First Cantor Willy Harnik opened the ceremony by a prayer thanking God for giving us a chance to rejoice at yet another New Year of Trees. The Choral Temple choir, conducted by Roger Avramescu, chanted holiday songs, then the shohet of the congregation, Eliezer Glantz, and a young Talmud Torah student recited the blessing over fruit of the Holy Land.

Enlivening the gathering by their merry songs in Hebrew and Yiddish, the youngest Talmud Torah pupils aptly echoed the profound meaning of the feast that marks the cyclical revival not only of the trees, but of all life on earth, the miracle of continuity and endless regeneration of all living beings, whether plants, animals, or humans, the

unextinguished power of Creation.

The limpid voices of the children were followed by the flute tune of "Yerushalaim Shel Zakhav" that Dana Sonenfeld played to the piano accompaniment of Anca Sonea. Then Dr. Cajal gave an address stressing the significance of land cultivation as a symbol of the ancient birth and modern rebirth of the State of Israel.

In a subsequent performance, conductor Izu Gott and his youth choir, "Shira Vezimrah", expressed in animated songs the joy of life, the hope, the strong persistence, and the unflinching willpower, that are the hallmarks of the Jewish character and the essential assets of the Jews in their struggle for survival. All of the choir artists, younger and older, as well as members of the audience were offered fruit from the Holy Land, which they ate after reciting over them the blessings.

The ceremony ended with the well known, spirited sounds of "Am Israel Hai" and "Hava Nagila" that associated the budding trees with the deep Jewish desire of turning the whole earth into a Gan Eden - a paradise for everyone.

DR. CAJAL'S ADDRESS

Your Excellencies,
Ladies and Gentlemen,

First of all, may I be allowed to say how glad I am to see you in this new secular year in which I wish you all the best. Now let me tell you a few undogmatic words concerning the significance of this feast of nature - Hamisha Asar Bishvat, or in translation the 15th of Shvat - that we are celebrating at this time of year.

As is well known, this is not an entirely religious holiday as it may seem, just as Hanukkah and Passover are not entirely religious either. If on Hanukkah we celebrate, as we recently did, light's triumph over darkness, and if on Purim we memorialize the rescue of the Jews from the massacre plotted by Haman, so if both these days are the commemorations of Jewish joy over deliverance from danger, Hamisha Asar Bishvat occurring in between is a true holiday of nature. This New Year of Trees is an unparalleled Jewish feast - but isn't mostly anything unparalleled about the Jews? - that can't be found in any other calendar that we know of.

On Rosh Hashanah, the Jewish New Year, it is the people that are praying for a prosperous, happy year. Today, according to

the rich and multifarious Jewish tradition, it is the trees that pray for a bountiful year and plenty of fruit that people will rejoice at. Of course, people will uphold their prayer by planting yet more trees, and looking after seedlings as lovingly as pediatricians look after their little patients, doing their best to see them grow up wholesomely.

Tradition has it that in Jewish ancient times, two famous scholars, Hillel and Shammai, that often argued with each other, though always on academic terms, propounded different dates for when the New Year of Trees ought to be celebrated. Shammai favored the 1st of Shvat, while Hillel recommended the 15th, because he said it should be closer to when spring comes to the Promised Land. It was the latter that was eventually accepted, not only because scholars and common people alike were very fond of the kindhearted Hillel - and let him be a role model to us for kindness and humanity - but also because his was a logical suggestion: a time nearer to spring, and coinciding with the late rainy season, was more appropriate for planting. And that is how this unparalleled feast, Hamisha Asar Bishvat, came into being two thousand years ago. Mind you, two thousand years ago! Yet trees

50 Years Auschwitz's Liberation

A memorial ceremony for the victims of Auschwitz's camp was held Jan. 29 at the Bucharest Choral Temple. The ceremony was a pious tribute that the Federation of Jewish Communities in Romania and the Bucharest Jewish Community were paying to the blessed memory of our martyrs on the occasion of the 50th anniversary of the liberation from the Auschwitz's camp by the Soviet Army.

Attending the event were leading officials of the Federation of Jewish Communities in Romania and the Bucharest Jewish Community, as well as representatives of the Presidency and of Romanian Academy, personalities of cultural life in Romania, journalists, a numerous audience. There were present ambassadors, members of the diplomatic corps in Bucharest, representatives of Joint and Sochnut - Bucharest.

Before a numerous audience, including survivors of the Auschwitz's camp, First Cantor Willy Harnik performed a divine service, and the Choral Temple choir, conducted by Roger Avramescu, chanted appropriate liturgical songs.

The terrible blow that hit the Jewish people 50 years ago was recalled by Acad. Nicolae Cajal, the president of F.J.C.R. and by the writer Oliver Lustig, survivor of the Auschwitz's camp. The ceremony turned into an extended tribute that went beyond the Auschwitz's bloodshed to memorialize all of the Jewish martyrs who in wartime were slain in Holocaust. It is important, it was stressed, that such tragic events become a lesson and a warning to the rulers of both older and younger democracies around the world, compelling them to combat the all revival of Nazism and make sure that the horrors of the past never occur again.

The ceremony proceeded with an inspiring performance by the youth choirs of Talmud Torah students and "Shira Vezimrah", conducted by Izu Gott. The Choral Temple choir, the shohet Eliezer Glantz, First Cantor Willy Harnik chanted moving prayers for the peace of the victims's souls killed in Holocaust.

The solemnity ended with a collective Kaddish for the eternal rest of the departed recited by the entire audience.

May their memory be blessed!

NEW YEARS OF TREES

would play a major part in Jewish life even before that time.

Indeed, the Bible, which is more than 3,000 years old, associated tree planting with the crucial event of entering the Promised Land. "When you have entered the land and planted," the Bible said. And elsewhere it barred cutting down trees even in case of war: "When you lay siege to a city (...) do not destroy its trees by putting an ax to them." A most remarkably humane provision showing such touching care for nature and for humans. I'd even call it an environmental protection rule well in advance of its time. So the Bible was more than 3,000 years ahead of environmentalists, and ahead of the United Nations in imposing some restrictions that the U.N. has only recently included in its code of warfare. The Bible was concerned about preserving nature - environmentally aware in such an ancient age, humane amidst the global savagery.

It was only natural that the Jewish people, who possessed such culture, and such a code of law, should plant and spare what other people planted. That is how ancient Israel had come to be a real garden. An envoy, that Rome had sent into Judea to inspect the land and its inhabitants, reported back to Senate that he had toured the country and encountered nothing but orchards and gardens, and friendly, diligent people all over the place. That did not last for long, as Rome, the strongest military power of antiquity, conquered the land and deported its leaders as well as much of the population.

After the Romans, still others came. The Byzantine, the Arabs, the crusaders, the Mamelukes, the Turks, outdoing one another in destruction, massacre and wreckage. The crusaders, for instance, murdered all of the Jews that had been left in Jerusalem. But onslaughts were not confined to that sole city. The invaders, no matter who they were, had one goal in common: squeezing as much profit they could as quickly as they could. Since they had no affection for the land they let it go to seed. Uncaredfor, Israel's gardens withered and there was no one to plant them anew. Swamps, sands and stones gradually took over the erstwhile flourishing grounds. The country turned into a desert, and when young Jews in the 19th century went to the land of their forefathers, they had to start it all over again, draining the swamps and following the fields. Many fell sick with malaria, and many still wearied themselves crushing the stones with picks, or hauling fertile soil in wheelbarrows. Yet they did it all out of love, as a mother tends to her child, or as a loving

child looks after a mother long neglected, though not by his own fault. Forests and gardens sprouted up again. The holy act of planting was repeated in this way. As in biblical times, coming into the land associated with planting, and not just once a year but every day throughout the year and every year, relentlessly. But the children of the Diaspora had to content themselves of a symbolic gesture. So on Hamisha Asar they ate fruit from the Holy Land - carobs, figs, dates, raisins and oranges - and through their blessings they thanked for the produce of trees and for their living long enough to eat it.

Today again, young and old Jews alike repeat this holy custom. But now there is an independent State of Israel where anyone is free to go, and not just eat the fragrant fruit, but also plant new trees, as the tradition has it. Let us give thanks for that to those that made it possible, and marvel at the eternal truth of continuity throughout the generations.

Ladies and Gentlemen,

I beg you to excuse this rather unconventional expose, as well as its didacticism, a flaw I owe to my profession. In the end, I would like to quote our late spiritual father, Dr. Moses Rosen, who once said that "the New Year of Trees reflects Judaic love for the entire Creation." Said our late Chief Rabbi, "The New Year that we celebrated in the early days of Tishri was not narrowly confined to the worshipers of one religion, or the children of one people alone. On Yom Harat Olam, day of the world's Creation, we raise our voice in prayer for the happiness of every people in the world. On the 15th of Shvat, we go beyond the bond of human solidarity to take a loving and admiring look at this our home that mankind was presented with, this world that the divine author of the Bible likened to Gan Eden, a garden designed to show down here on earth a paradise of happiness and plenty. 'Now the Lord God had planted a garden in the east, in Eden; and there he put the man he had formed.' How much there was for man to learn from every seedling, from every blade of grass! The wonderful harmony of nature, the all-conquering life that asserts its presence in the remotest corner, everything was designed to teach him that his purpose was to look after this garden entrusted in his custody, to work and guard."

This is, I think, the meaning of this holiday we are enjoying here today. Finally, let me thank you for your presence, let me thank the officials and representatives of foreign embassies who are attending our celebration, and who by paying respect to our congregation are paying respect to Romania, the country where we live in dignity.

פתיעת

של היהדות מרומניה

אדר א' תשנ"ה * מס' 798 * דו שבועון

מברק

לכבוד ממשלת מדינת ישראל

נדהמים אנו, מלאי דאבה וזועמים על ההתנקשויות הפושעות בנתניה, ב-22 יאנואר 1995, על ידי ברשנים המתנגדים לשלום ולחייס טובים ביחד, שקרבנות ההתנקשות חפים מפשע הם. נא לקבל נתחומינו הכנים ולמסור את השתתפותנו בצער עם המשפחות האבלות.

האוכלוסיה היהודית מרומניה עוקבת בענין רב אחרי המאמץ שלכם למען קביעת השלום ומבינה את המאמצים הדרמטיים שלכם ושל כל עם ישראל להתעלות גם על המצב המשברי הזה. יחד עם זאת, אנחנו מוקיעים את הפעולות הפשעיות של אלה שפונים אל התנקשויות מתועבות כדי ליצור בחלה ויאוש מתהליך השלום.

אנו מבטיחים לכם הסולידריות שלנו ואת הערכתנו והוקרתנו.

חבר האקדמיה פרופ. דר. ניקולאי קזיל

נשיא הפדרציה של הקהילות היהודיות ברומניה

טי"ו בשבט בבית הכנסת הקורלי בבוקרשט

ביום ראשון ה-15 ביאנואר ש.ז. התקיימה בבית הכנסת הקורלי חגיגת הטי"ו בשבט, ראש השנה לאילנות.

השתתפו חברי ועד קהילות היהדות ברומניה ושל הקהילה מבוקרשט, נציגים חשובים של חיי התרבות הרומנית, חברי הקהילה המקומית, עתוננים, ציבור רב. כמוכן השתתפו גם חברי הסגל הדיפלומטי בבוקרשט.

אחרי הברכות על הפירות הארצישראלים שאנו טועמים בפרט ביום זה ושנעשו ע"י השו"ב אליעזר גלנץ וע"י תלמידי התלמוד תורה, המקהלה שלנו (בניצוחו של איו גוט) נתנה תכנית מתאימה לחג, שהלהיבה את הציבור הנוכחי. היו שירים בעברית ובאידיש שעל ידי אלה צויין לא רק משמעות החג כראש השנה לאילנות, אלא גם ישותנו עלי אדמות וגם חשיבות העובדה של המשך הדורות. אחרי הופעת ילדה מארץ ישראל, דנה זונפלד, שנגנה בחליל את השיר הנפלא והמרגש "ירושלים של זהב", נשא את דברו חבר האקדמיה, פרופ. דר. ניקולאי קזיל, נשיא הפדרציה שלנו.

המקהלה וההזמורת של הנוער היהודי "שירה וזמרה" ביצעו תכנית שירים מוקדשים לשמחת החיים, לתקווה, לחיוק ולעידוד בדרך עבודתו הקדושה למען ארץ ישראל ועם ישראל. הקהל מתא כפים ופיזם גם הוא.

הוגשו פרות ארצישראלים הן לחברי המקהלה והן לציבור. החגיגה נסתיימה בשירים "עם ישראל חיי" ו"הבה נגילה", בשזרם את זמן בלוב העצים עם רצון העמק של היהודים ושל כל העולם לחפון את הארץ לג'עדן.

דיעות מקהילותינו

באקו

יום הולדת של מורה התלמוד תורה.

המורה יוסף לייבו הגיע לגבורות ונחגג לשמונים השנה שלו ע"י הנהגת הקהילה ותלמידיו.

אחרי הצגת הישגיו החינוכיים במסגרת הקהילה, ע"י מר מ. קוזיקורו - יו"ר קהילת יהודי בקו, התלמידה רובינה גוטסמאן - בשם חברי, תלמידי המורה יוסף לייבו, הביעה תודה למורה בעד עבודתו שעשה לטובת התלמידים. כל הנוכחים שרו לו "עד מאה ועשרים".

נר גש, הודה המורה בעד דברי שבח שנאמרו ובעד האיחולים הטובים. אנו מצטרפים לברכות ומאחלים למורה יוסף לייבו כל טוב, שנים רבות וטובות בבריאות ובהצלחה בעבודתו למען חינוך הילדים.

טיקוץ'

מחיי הקהילה

רוקסנה אייזיק, תלמידה מבוגרת, מנויה של ה"כח"ע, כותבת לנו על חקירה בן חברי הקהילה. מתוך הקהילה, לא נשארו כעת יותר מ-15 חברים. מתוך שלושת בתי - הכנסת משתמשים עכשיו רק באחד. מתוך שלושת בתי 0 הקברות נשאר אחד. הכתבית שלנו מציעה לחפון בית כנסת למוזיאון ע"י תיקונים ושיפוצים.

שימלעול סילוואניע

רשמים של הקהילה הישנה

בעיר זאת היתה בעבר קהילה יהודית חזקה, שנחרסה בעיקר ע"י הכובשים הזרניים והורטיסטים ומחנות ההשמדה הנאצים. רצויים תיקונים בבית הכנסת, שהוא כיום כמעט חורבה.

ביום ראשון, ה-29 ביאנואר ש.ז. התקיים בבית הכנסת הקורלי בבוקרשט, טקס אזכרת 50 שנה משחרור, ע"י צבא ברית - המועצות, של מחנות ההשמדה באוישוויץ - בירקנא. הטקס אורגן ע"י הפדרציה של הקהילות היהודיות ברומניה, יחד עם קהלת יהודי בוקרשט.

השתתפו מנהיגי הפדרציה ושל הקהילה היהודית המקומית, מר וויקטור אופסקי - יועץ נשיאותי, מר פלורין פופסקו - נציג מזכירות המדינה למען הדתות, פרופסור ד"ר וירגיליו קונסטנטסקו - נשיא האקדמיה הרומנית, חבר האקדמיה אויגוסטין בוזורה - נשיא הקרן לתרבות הרומנית, אישים חשובים בחיי התרבות, עתונאים וציבור רב. בית הכנסת הקורלי היה מלא עד אפס מקום.

היו נוכחים גם חברי הסגל הדיפלומטי ברומניה: כבוד שגריר מדינת ישראל - מר אבשלום מגידון, כבוד שגריר ארצות - מר אלפרד מוס, כבוד שגריר פולנה - מר בוגומיל לופט, כבוד שגריר אוסטריה - מר פאול אולמאן, הגנב' לילי חכמי - יועץ תרבותי בשגרירות ישראל, מר פטר סוסינארה - יועץ שגרירות קרואטיה, מר ברסקי, יועץ שגרירות ישראל, מר ריינער ק. שומבורג - נספח עתונות בשגרירות גרמניה, מר יהושע גרינצ'ג הקרן המונטרי הבינלאומי, גבי טובה בירנן, מנכ"ל הסוכנות היהודית ברומניה.

החזן שר שירי אָבֶל לזכר הקדושים שנפטו במחנות ההשמדה אוישוויץ-בירקנא מקהלת בית הכנסת הקורלי (מנצח: רוז'ר אברמסקו) נגנה שירים ומזמורים מתאימים לטקס.

חבר האקדמיה פרופ. ד"ר ניקולאי קזיל, נשיא הפדרציה של הקהילות היהודיות הביע דברי הודיה למשחררי המחנה והוקיע את הרעיונות הטוטליטריים, את הגזענות, האנטישמיות וכל מיני שנאת זרים, ובפרט את סכנת השתמשות היום בטכניקה הגרעינית שהיא עוד יותר מסוכנת ממה שהשתמשו הנאצים ב"ציקלון גז". הנואם הלל את עמדת רומניה שלא שלחה יהודים לאוישוויץ. ובכל זאת, כל נשכח שנשלחו מרומניה לטרנסיסטריה והיו פרעות לגיוניות בבוקרשט ופוגרומים בדורוהוי ובאסטי.

באותו רוח דיבר גם פרופ. דר. דוצ. מרציל סאראגיה, מנהל בית - אבות "עמליה ד"ר משה רוזן. הוא גם עורר את תשומת הלב על סכנת תחיית הפאשיזם בימינו אנו.

מר אוזי לאזאר, סגן יו"ר קהילת בוקרשט הצג בקיצור את הרעיונות המרכזים של השירים והמזמורים המתאימים לאזכרה ששרו בעברית ובאידיש המקהלות המאוחדות של תלמידי התלמוד תורה ו"שירה וזמרה", תחת ניצוחו של איו גוט. תכנית השירים קראה למאבק נגד גורמי התבצרות בעולם ("יסע ברעט"), או לעודד את היהודים בכל מצב שהם ("יכל העולם כולו", "גם כי אלך בגיא צלמות"). מקהלת בית הכנסת הקורלי, השו"ב אליעזר גלנץ, החזן ווילי הרניק העלו תפילות אבל למנוחת עזן של נשמות הנרצחים באוישוויץ ושל כל קדושינו. בסיום הטקס, כל הנוכחים אמרו קדיש לזכר קרבנות השואה.

דברי תורה

פרשת תרומה

בית הכנסת - "מקדש מעט"

ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם: (דברים כה ח)

מִקְדָּשׁ חַי הָרוּחַ

אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ וְזָכוּנוּ לְבָרְכָהּ: "אֵין תְּפִלָּתוֹ שֶׁל אָדָם וְשִׁמְעַת אֱלֹהִים בְּבֵית הַכְּנֶסֶת" (ברכות ו, ע"א), וְדָבָרִים אֲלֵה מוֹכֵנִים לָנוּ יָפֵה, שֶׁכֵּן רַק בְּבֵית הַכְּנֶסֶת, מְקוֹם שֶׁנִּתְקַדֵּשׁ לְתַפִּלָּה, לְכֹל אָדָם לְהִתְיַחַד עִם נַפְשׁוֹ וְלִשְׁפֹךְ שִׁיחַ לִפְנֵי קוֹנוֹ. וְכָכָר קָבְעוּ חֲכָמִים "שֶׁכָּל יוֹדֵי שְׂאֵין בֵּה בֵּית כְּנֶסֶת, אֵין תְּלִמִּיד חֲכָם וְשֶׂא דְלוֹר בְּתוֹכָהּ" (סנהדרין ו, ע"ב). בַּסֵּפֶר "הַזֶּהָר" מוֹבָאֵת דַּעַת קִצְוֹנִית יוֹתֵר, הָאֻמְרָת כִּי בְּנֵית בֵּית הַכְּנֶסֶת הִיא מְצוּת עֲשֵׂה מִן הַתּוֹרָה וְהִיא נִכְלָלַת בְּמְצוּת בְּנֵין בֵּית הַמִּקְדָּשׁ. וְהַטַּעַם מוֹכֵן מְאֹלֵי, שֶׁהָרִי כֶּשֶׁם שֶׁבֵּית הַמִּקְדָּשׁ הָיָה מְקוֹם מִשְׁכַּן הַשְּׁכִינָה, מְקוֹם, שֶׁעֵינֵינוּ כָּל שְׂבִיטֵי יִשְׂרָאֵל הָיוּ נִשְׁאָאוֹת אֵלָיו, כִּךְ עָתָה, מִשְׁתַּרְבֵּב בֵּית מִקְדָּשֵׁנוּ, בֵּית הַכְּנֶסֶת מִשְׁמַשׁ מְקוֹם כְּנֶסֶם שֶׁל יִשְׂרָאֵל הַבָּאִים לִשְׁטַח תְּפִלָּתָם לִפְנֵי הַבּוֹרָא, וְהוּא בְּכַחֲנִית "מִקְדָּשׁ מַעַט" הַמִּרְכָּז בְּתוֹכוֹ וּבִסְבִּיבּוֹתוֹ אֶת הַחַיִּים הָרוֹחִנִּים שֶׁל הָעָם.

רְבוּתֵנוּ אֶף מִבְּטִיחִים לָנוּ כִּי "אֵין אָדָם וְכֶסֶם לְבֵית הַכְּנֶסֶת - וְהוּאֵא". יִתְרֵעַל-כֵּן: אִם נִכְשַׁל אָדָם מִיִּשְׂרָאֵל בְּדָבָר חָטָא אוּ בְּעִבְרָה, בֵּית הַכְּנֶסֶת מִטְ הָרוּ:

"מֵה נִחְלִים הִלְלוּ, בְּנֵי אָדָם יוֹרְדִים לְתוֹכָם כֶּשֶׁם טְמֵאִים, וְטוֹבִלִים וְעוֹלִים טְהוֹרִים, כִּךְ בְּתִי-כְנִסִּיּוֹת וּבְתִי-מִדְרָשׁוֹת, בְּנֵי אָדָם וְכֶנֶסִּים לְתוֹכָם כֶּשֶׁם מְלָאִים עֲזוּת וְיוֹצֵאִים מְלָאִים" (ילקוט שמעוני: פֶּלֶק).

(מספרו של שמחה רו - "שיח אגדה")